

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhos hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadátol
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A feltámadás ünnepén.

A Krisztus szenvedésén és halálán kesergő egyház gyászat lelkes öröm váltja fel a mai ünnepen.

Nolite expavescere! Ne féljete! A názáreti Jézus, kit megfeszítettek, feltámadott! Ez volt a sirnál álló angyal örömradiója. Ezekre a szavakra hangzik föl a kereszténység diadaléneke:

Örökre él, sohasem alél
 A két ezredéves babér.
 Örökké fénylik a kereszt,
 Melyet Isten vére fereszt.
 S míg csak egy hü szívet talál,
 Míg csak meg nem hal a halál,
 Míg idő lesz és századok,
 Az egyház él, Sion ragyog!

Az alázatos názáreti Jézus ledönte a pogány istenek oltárait és a hatalmas cézárak uralmát megsemmisítve, helyébe állította a kereszt uralmát. Új világot alkot a szeretet tanával, mely az emberi élet fenséges erkölcsi forrásává lesz. Magasan szárnyaló gondolatok és érzelmek ragadják meg milliók lelkét. A koronás fők alázattal borulnak le a porba; nagy hősök lépnek a küzdőterre; tudósok, költők, művészek lelkét valami csodálatos

varázslat kapja meg; államok és nemzetek keletkeznek az új erkölcsi rend alapján. Az egész világ ujjászületik. Éveit Krisztustól kezdi számítani. Ő él és uralkodik.

Ezt az életet, ezt az uralkodást ragyogja szét az egész világon a feltámadás dicsősége, melyben — Szent Ambrus szerint — hinni üdvös, remélni édes; nem hinni benne: büntetés.

Isten van! Ennek tagadása semmivé teszi az erkölcsi rendet, érthetlenné az életet, lehetlenné az erény és bűn közötti különbséget, céltalanná az ember küzdelmeit. . . A legnagyobb természetudósok: Volta, Newton, Linne, Leibnitz, napjainkban Pasteur, Hyrtl mélyen valóságos férfiak voltak.

Mikor a bölcselkedőknek a világ keletkezéséről egymástól eltérő, ingadozó, legőbbször károszerű doktrináiról hallok, lelkem boldog megnyugvással keresi fel a milliárd csillagok kimért törvények közt mozgó világát. Az eszem és a szívem azt mondja: Itt örök törvény parancsol. Ubi est lex, ibi est legislator. Hol törvény van, ott törvényhozó is létezik.

Ez az én Istenem!

Ez a mindenható, látó és tudó, ez a jutalmazó és büntető Isten nyilatkozik meg a természet örök törvényében és a lelkiismeret jutalmazó és büntető érzésében.

Ki ezt a lelkiismeretet eloltotta, csak a börtöntől való félelmében nem követi el a rosszat, míg az istenfélő a rosszat még a rejtkehelyeken is bűnnek tekinti. És az az ember, ki a láthatatlan isteni tekintélynek meghódol, mennyivel inkább hü, igaz polgára a társadalomnak, mint a másik, kit csak a földi hatalom kényszerít a jóra.

Nagy és magasztos ünnep a husvét.

Hajdan a fejedelmek a foglyokat börtöneikből szabadon bocsátották ezen az ünnepen. Törvénytörést rendeltek. A hivek pünkösdi utáni szombatig imádságaikat az istentisztelet alatt állva végezték. Mindez a husvét magasztos voltát hirdeti:

Az egyház évről-évre megüli a feltámadás ünnepét. E nélkül a kereszténység meg sem alakul. «Ha Krisztus fel nem támadott volna, kiált föl az apostol, akkor hiábavaló a mi hitünk és a

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Az én fátumom.

Irtá: Kines István.

Szégyen gyalázat! Pfu! Kérdezik talán, hogy miért pfu!

Hát először azért, mert ki nem állhatom az embereket. Másodszor, mivel az emberek folyvást keseritenek. Olyan keserű már az én életem, mint a méregbe mártott savanyu ugorka.

Mert úgy tessék venni, hogy nekem senki sem hisz ebben a rongyos társadalomban. Ha valami falat fehérnek mondok, hosszú sorban rázzák az emberek a fejüket. A kezükkel megtapinthatják, a szemükkel lepuskázhatják a falról a fehérséget, hanem ezért az mind hasztalan.

Rázzák — mint mondtam — a fejüket. Nincs az a pimasz gazember, aki az én szavamnak csak egyszer, egyetlen egyszer hitelt adna.

Fátum ez, vagy mi, nem tudom. Azt mondják a fátum vastag kötél, melyet a régi görög istenek az Olympuszról lóggattak alá, s az emberek mind belekapaszkodtak. Húzták, ráncigálták, csak elszakítani nem tudták, míg len a keresztények hatalmas Istene végtére meg nem könyörült a boldogtalanokon. Egy

rántással darabokra szedte azt a kötelet s azóta nincsen fátum.

Nincsen s engem megis üldöz. Ezt tessék nekem már most megmagyarázni.

Miért nem hisznek nekem az emberek? Hazugság még el nem rebtent ajakamról. Ha az igazmondásnak valaha szobrot fognak állítani, s az a szobor asszonyt ábrázol, akkor tessék közelebbről megvizsgálni a vonásait, színezeteket egy ellen, az én arcom fog azokban a vonásokban újra születni.

Ne rázzák a fejüket, ki nem állhatom, ha valaki folyvást a nyakát tekeri, mikor én beszélek. Látom, már önök sem hisznek én nekem.

Akárcsak az iskolában volnék. Nem tudom másutt mi a szokás, nálunk azonban régi gyakorlat volt, ha valamelyikünk nem tudta a leckét óra előtt szépen fölkelni és sans gén elmondta:

— A fejem fájt, kedves nővér, nem tudtam elkészülni.

Azt a kedves nővér nagyon természetesen találta. Mert hát a fejfájás protokollált nyavalya minden iskolában. Hanem mikor rólam van szó, az kérem egészen más. Akkor kidobnak minden nyavalyát a pro-okolomból.

— Fájt a fejem, kedves nővér — jelentkeztem egyszer én is nem tudtam elkészülni.

A minthogy igaz is. Egész éjjel úgy trombitált valami a fülemben, zümmögött a fejemben, hogy a fél osztrák-magyar armádia sem trombitáltathatna többet, ha Belgrád alá vonulna a szerbek ellen. És a nővér... de kérem, a kedves nővér mégis rázta a fejét és mosolygott hozzá, hogy nem szántam volna mindjárt egy öreg ágyut elsütni mérgemben.

Persze, ugyis tudom, nekem nem hisznek semmit. Csak én tátsam el egyszer a számat, mindjárt rám olvassák:

— Jól van no, kisasszony, ugyis tudjuk. Persze, hogy persze.

S az a persze, hogy persze négy szem között annyit jelent

— Hazudik a kisasszony.

Csak kicsit udvariasabban van vele kifejezve.

A szülőim sem voltak sokkal különbek. Azoknak pedig kötelességük szerető szíveivel viseltetni gyermekük iránt, s mindent elhinni, amit ez mond.

De hát rólam volt szó. Én pedig kivétel vagyok. A fátumom azt kívánja, hogy még a szülői szív is kővé váljék, mikor kérelem jövök hozzá.

— Jelesre feleltem — irtam egyszer haza hangos lelkesedéssel — küldjenek tortát.

S a torta nem jött, helyette csupasz leve-

WIKUS

CZUKRÁSZATA ÉS
 CSOKOLÁDE GYÁRI LERAKATA
 NAGYVÁRAD.
 FEKETE SAS PASSAGEABAN.

TELEFON 763.

mi tanításunk!

A hitnek mekkora dicsősége, a reménynek mekkora vigasztalása foglaltatik ebben a szóban: Föltámadott!

Midőn Napoleon 1805-ben Milanóban Olaszország királyává koronáztatta magát s visszatért Franciaországba, Cenis hegyfokán megállott. Büszkén nézte lábainál a fél világot, de csakhamar mély megilletődéssel igyszólt Bessiere tábornokhoz:

— Oh, ne ámítsuk magunkat! Mi vagyok én egyéb törékeny üvegdarabnál, melyet az eget Ura pillanatra felemelt, hogy a maga céljaira felhasználjon és egy másik pillanatban megint elvet! De Krisztus él és uralkodik örökké!

Krisztus a feltámadás és az élet!

F. Sz. L.

A politikai helyzet.

A húsvéti ünnepeken szünetel a politika, de az ünnep után annál nagyobb erővel indul meg. A bankügy s ezzel a válság ügye most már megérett a döntésre, nem is lehet tovább halasztani azt.

Az utolsó napokban csendesedett a bankügy elmérgesedésével okozott felszűrés s ma már a függetlenségi párt nagyobb része higgadtan itéli meg a helyzetet s nem akar minden áron felefordulást okozni.

Ime bizonyosságul a függetlenségi párt egyik nagytekintélyű vezéreinek *Barabás* Bélának a nyilatkozata:

Barabás Béla a helyzetről.

Azt kérdik tőlem, hogy én miért hallgatom s miért nem veszek tevékenyebb részt az önálló magyar nemzeti bankért való küzdelemben?

Szívesen felelek reá.

Előre bocsátom, hogy én őszinte, igaz és lelkes híve vagyok az önálló magyar

nemzeti banknak. Ennek többször és legutóbb nagykörösi választóim előtt is kifejezést adtam s adok ezután is.

De lóra nem ülök s harci zajt nem csapok. Miért?

Mert először nem vagyok szakember s a kérdést alaposan, mélyen nem tanulmányoztam. Az okos, alapos és tudással telített tanulmányozást helyettem is, pártunk is, jól és becsületesen elvégezték a bank bizottság tagjai, akik Holló Lajossal az élükön derekasan bizonyították be, hogy az önálló magyar nemzeti bank reánk nézve nem csak eminens gazdasági előny, de az állami függetlenségnek is kétségtelen állapota. A bank-bizottság munkáiból tehát mindenki láthatja, hogy az önálló magyar nemzeti bank felállításához nem csak elvitázhatatlan jogunk van, de azt kívánni, akarni és követelni kell. Ez az én meggyőződése is.

Másodszor. Azért nem veszek részt tevékenyen az élére állított kérdésben, mert elvonultam a csunya gyanúsítások elől. Ime, Hollókat agyon-gyanúsítják, hogy azért lármáznak, mert miniszterek akarnak lenni, érvényesülni akarnak. Hát engem ne gyanúsítsanak. Pedig — úgy látom — egy a fizetés. Mert a gyanúsítás szerint én is akarok valami lenni és ezért — hallgatom.

Harmadszor. Én is, meg az utolsó jogász gyerek is tudja, hogy ősi alkotmányunk szerint, törvényalkotáshoz s így az önálló magyar nemzeti bank törvénybe iktatásához két alkotmányos tényezőnek *akarata szükséges*. Az egyik: a nemzeté, amivel már rendben vagyunk. A másik: a királyé, amelyivel pedig — sehogyan sem vagyunk. Az én szent meggyőződése az, hogy ezt a királyi akaratot Magyarországon ma csak egy ember nyerheti meg, s ez *Kossuth* Ferenc. Az ő modora, bölcsessége, meggyőződése, akarata és mély tudása minden esetre előnyös hatással lesz a királyra. De ma még én sem, más sem tudja, vajjon nem-e történik csuda s nem-e nyeri meg a mi nagynevű vezérünk a magyar király akaratát? Ha megnyeri — hála Istennek — el fog mulni tőlünk a keserű pohár. De ha nem nyeri meg? . . . *Hát*

azért nem ültem én lóra, nehogy szépszerével, kénytelen kellemetlen lessereljek. Vagy ha nem szerelnék le, nehogy közállapotaink ismét ki legyenek téve a teljes felfordulás veszélyének, bizonytalanságának. Én szerintem ehhez is előrelátás és bátorság kell. A jól megválasztott taktikai cselekményeket és elhatározásokat nyugodt lélekkel bízom — *Kossuth* Ferencre.

Ha *Barabás* — aki ugyan mindig nyílt ember volt — a döntés előtt ilyen nyíltan kiméri mondani azt a véleményét, hogy esetleg le is kell szerelni (már t. i. azoknak, akik felültek a lóra) és hogy nem szabad ki tenni az országot a felfordulás veszélyének és bizonytalanságának, akkor ebből joggal lehet következtetni arra, hogy ha törésre kerül is a dolog, a párt legnagyobb része ki fog tartani *Kossuth* és *Apponyi* mellett.

Kossuth nyilatkozata.

A kormány lemond.

A zavaros politikai helyzetnek valószínűleg kormányválság lesz a vége. A koalíció kebelében a bankkérdésnél oly éles ellentétek merültek fel, hogy alig lehet más megoldás, mint a kormány lemondása.

Hogy ez nem him feltevés, vagy találgatás, mutatja *Kossuth* Ferencnek nyilatkozata, amelyben a lemondást valószínűleg mondja. Ez a nyilatkozat élesen belevilágít a helyzet általán nem ismert rejtekébe s hogy komoly válság előtt állunk, azt a *Kossuth* alábbi nyilatkozatával szemben senki sem vonhatja kétségbe.

A nemzet tehát ismét egy bizonytalan állapot és helyzet veszedelmének lesz kitéve.

A »Magyarország« tegnap esti számában *Kossuth* Ferenc nagyérdeklő s bizonyára meglepő nyilatkozatát hozza a lap élén, amelyben *Kossuth* nyilatkozik a helyzetről.

let hozott csak a posta, melyben édesapám erősen szívemre köti:

— Jól van, kedves leányom, csak tanulj. Megvagyunk elégedve veled, ha az a jeles nem is egészen jeles, csak azt tudjuk, hogy tényleg haladsz. Küldünk akkor tortát is.

Szinte láttam a papa gunyos mosolyát. Oh! az én szülőim, nem bíztak bennem. Szégyenszemre kell elismernem, hogy nem hittek bennem. Es ők azt gondolták, ilyen formán még biztatnak a tanulásra. Oh! lassan csak. Én se vagyok bolond.

Annyira emlékszem, hogy a bizonyítványomat nem tették ki az ablakba ebben az esztendőben.

Szerencsére az utolsó volt. Nem kinoztak többé a tudományokkal. Otthon maradtam és erősen készültem az élet szinpadára, ahogy mi az iskolában az életet el kereszteljük. A szép stílushoz hozzátartoznak a metaforák.

A főzőkanalat az én kezembe nyomta a mama. Mások számára főztem, s mégis a legkeserűbb gombócokat velem nyeltek le. Ha valami nem sikerült, mindig engem szidták; ha meg kiválóan jól sikerült, senki sem akarja elhinni, hogy én főztem.

Amint a vendégek is rázták a fejüket, mikor nagy leányok mutatkoztam be.

Filigrán teremés voltam az igaz, de hát

mindenki csak nem kezdheti nyolcvan centiméteres schlusszal a pályafutását, mint a béres asszonyok? Furcsa guszpus, annyi megint szent igaz.

Lecsitritztek. Csitri lány vagyok. Észre sem vettem. Hasztalan hivatkoztam a tizenhét esztendőmre. Kinevették.

— Maga kis aranyom, ha van tizennégy esztendő, akkor leharapom az orromat — molyogva *Benkő* Gilbert a fiskális ur.

Kedvem lett volna, módfelelt való mérgebben az övét leharapni, hanem megijedtem attól a vörösbe játszó nagy uborkától. Más időkre tettem el haragomat. Mert hát a leány haragja jobban éláll a szív kamarájában, mint a zöld uborka a legjobb borecetben. Kerül még tálalásra a sor, megállj csak atyafi gondoltam magamban.

Dehogyan hittem volna én akkor, hogy rövid pár esztendő múlva éppen fordítva leszen minden.

Az emberek kezdtek fitymálni. Bántottam én őket? Dehogyan bántottam. Kinek a dus hajzatommal, kinek az arcommal, kinek meg éppen egész mivoltommal akadt baja.

A hajamról azt híresztelték, hogy hamis. A fogamról nem is beszéltek. Arcom pirosságában már, mint a pirosságom úde természetességében, kezdtek kételkedni, gyanusan néze-

gettek az utcán, társaságokban és sokszor láttam, hogy rázták a fejüket.

— Te leányom, vagy már huszonnyolc esztendő? — kérdezte egy izben bizalmas ragaszkodással, egy éltebb urhölgy — no ugye, hogy eltaláltam?

— Fölugrottam, mintha kigyó csipett volna meg.

Az urhölgy megragadott a karomnál fogva s lehuzott a székre.

— No jól van — csitított ő végtelen kedvességgel — nem, vagy, mindjárt gondoltam.

— Huszonhárom esztendő vagyok — táltam föl mérgesen minden titkomat s vártam, ami következik ezután.

Az urhölgy mosolygott és rázta a fejét. Engem a guta kerülgetett.

— Ha tizenhétnek mondanád magadat, bátran ellehetne hinni, kis lelke — szólt amaz még mindig kedvességgel — mert lám ez a haj, ez az úde arc — itt megtapogatta mind a kettőt, — ez csak fiatal leányok sajátja.

— No ugye hogy nem hamis? toppantottam én mérgesen. A cipőcském is félrebillett abban a toppantásban.

Az urhölgy még mindig nem zökkent ki a kerékvágásból. Nyugodtan mondta:

— Hogy is lehetne ilyen karcsu egy tizenhét esztendő . . .

A tavaszi idény beáltával

ajánlom a n. é. vevőközönség b. figyelmébe dusan felszerelt rakományt a legolcsóbb versenyen kívüli árak mellett u. m. kézimunkák, hozzávalók, rövidárak, szállag- és csipkediszek, keztük, harisnyák, övek, nap és esernyők, fűzők, zsebkendők, kötények, fátvolok. Vidéki rendelvények pontosan eszközöltetnek.

Telefon 783. szám.

TÁTRAY GUSZTÁV

NAGYVÁRAD, Rákóczy-ut 4. sz.

A nagy érdekű nyilatkozat a következő: A koalícióban, melyet a nemzet közakarata hozott létre, kétfelé húzó törekvések éreztetik hatásukat. Ez a kormány az utolsó szavazásoknál is nagy többséget nyert s bírja a korona bizalmát, tehát nem áll olyan kényszerűség előtt, hogy kormány változásnak kellene bekövetkezni.

És a kormány mégis valószínűleg lemond, bár összeségében a nemzet nagy többségének véleményét és óhaját képviseli.

Azonban a koalíciós pártok szétválnak, mert a nemzet természete a szétválás.

En aggódom látom, hogy a koalíció legfontosabb feladata megoldatlan. Meggyőződésem szerint az új választási törvényt kellett volna megalkotni, mielőtt az ütköző pontok előtérbe nyomultak.

Eme meggyőződésem nem most valom, hanem sok hónappal ezelőtt hirdetem Félek, hogy nagyon igazam volt.

Egyénileg nehéz szívvel, de csak azért vállaltam a miniszterséget, hogy ez a kormány oldja meg azokat a nagy kérdéseket, a melyektől a nemzet jövője függ.

A kartellbank az összes koalíció programja. A kartellbank az önálló banknak csak egy alapja. Hogy az önálló bank így oldassék meg, abban egyet értünk, de más alakjában nem.

Ez elég ok arra, hogy válságba sodortassék az ország, ha a kartellbank nem valósítható meg.

A folyamatban levő tárgyalások sikeréhez kevés a remény, mert a mi Magyarországnak jó, az Ausztriának rossz. Ha az önálló bank minden formájára

nézve meg lenne az egyetértés, a korona tisztábban látná azt, hogy mi a nemzet akarata. Akkor, tekintve a király alkotmányos érzékét, sokkal valószínűbb lenne a nemzeti álláspont sikere.

Nem hiába szólítottam fel tehát nem egyszer a pártokat az egyesülésre, de a szavam a pusztában elhangzott kiáltó szó volt.

Kossuth.

A képviselőház ülése. A képviselőház a jövő héten, április 15-én formális ülést tart.

Erkölcsei feltámadásunk.

Az utolsó évtizedek technikai és társadalmi átalakulásai közben az életörömekekre szomjazó ember az anyagi élvezetek temérdek új forrására bukkant. Ezek letérítették a régi tiszta családi és társas örömeke utjáról s be fogták őt az izgalmas, ujszerű gyönyörök diadalszekerébe.

A régi ideálok helyét új bálványok, káprásatok foglalták el; addig szokatlan új öltözet nyestek a »jó izlés«, a »szép« és az »igaz« fogalmai; magánviszonyaink, közállapotaink a nyereség- és élvezetvágy fertőibe süllyedtek, és fölverte a vallástalanság, erkölcstelenség burjánzó szellemi életünk birodalmát.

De amint a színültig telt serleg kicsordul, ha tulsokat töltenek beléje; úgy dobja ki magából az emberi lélek is a salakot, mellyel a tivornyák és a bűnök fertőztetik.

Róma és Bizánc emléke arra tanít, hogy a nemzetek bukását a vallástalanság, erkölcstelenség, tulságos élvezetvágy előzik meg; de a mult emléke és a mindennapi tapasztalás egyaránt bizonyítja azt is, hogy amikor az egyén vagy a nemzet tulságosan belemerül az élvezetekbe, elkövetkezik a közönyösség, azután beáll a reactio ami megmentheti a bukástól. A forra-

dalom örjögéseit a józan, mérsékelt világnézet diadala követi; a kéjvágy korára következik az aszketizmus uralma, az atheismus után a mesticizmus tünetei jelentkeznek.

Igy történt napjainkban is. Modern társadalmunk teleítta magát a modern élvezetekkel s megcsömörlött. Már józanodik, jelentkezik itt is ott is a reakció, úgy, hogy ma erkölcsi feltámadásról beszélhetünk.

Nem kell hozzá rózsaszín szemüveg, csak jóakaró szem, hogy a változást, — mely most szellemi erkölcsi életünk minden terén nyilatkozik, észrevegyük.

Bűnei mellett is sok nagy eszméért harcolt az utolsó évtizedben az emberi szellem; a világbéke, a jótékonykodás ezer faja, munkásügy, egészségügy, börtönügy stb. nyertek méltó szervezést; de a legutolsó években talán éppen a kor bűneinek visszahatásaként a közkerölcs javítását célzó küzdelemben csoportosul az egész világ.

Londonban összejönnek az erkölcs-nevelési kongresszusonja világ összes nemzeteinek képviselői s irnak, tanácskoznak a világ minden nyelvén az erkölcsök javításáról, aztán visszatérve hazájukba szóval és tettel apostolai lesznek a közkerölcsnek.

Ott voltak a mi apostolaink is s a mi közéletünkön, tudományunkon, szépirodalmunkban, művészetünkön is meglátszik már az erkölcsi támadás.

Tudósaink most ünneplik Darvint, miután bebizonyították, hogy félremagyarázták, aki sohasem állította, hogy az ember a majomtól származik. Egyszersmint bőven foglalkoznak a heidelbergi ősemberrel, aki fölkelte évezredes sírjából, hogy kézzelfoghatólag bizonyítsa »emberi« származását azoknak is, akik a magyar tudósok kutatásainak dacára is majomutódoknak tartják magukat s meggyőzze a »lélek« létezéséről azokat is, kik csak az »anyag«-ra esküsznek.

A tudománnyal karöltve a szépirodalom is kiveszi részét az erkölcsi irány javításában. A pornografiának lement a napja. Megundorodtak tőle s »palotába és kunyhóba« a fehér irodalom s a romantika lopódzik helyébe. Egész irodalom keletkezett már ellenében. A »dekadens« költészettel szemben igazi költőink, talán éppen fájdalomukban, mint a gyöngytermő kagyló költészetük legdrágább gyöngyeit termik tiltakozásuk közben. És az erkölcsi irány feltámadása észlelhető már a szobrászatban, festészetben, sőt talán a színművészetben, éppen úgy, mint ahogy a jó izlés feltámadása Nagyvárad külső képén. A furcsa, secessziós épületek helyett stilszerű, izléses házak épülnek egymás után, az aszfaltot már nem foltozzák, a port nem seprik az ember szemébe, mert az utca-seprők éjjel villamfénynél végzik munkájukat. S bizony mondom, hogy mire igazán kitavasodnak, végig a Rákóczy-uton muskátlis ablakok, erkélyek fognak ránk mosolyogni.

A virágoknak az erkölcsök szelidítésére jó hatását pedig Petőfi óta senki sem tagadhatja.

— Huszonkét esztendő vagyok, mondtam már — riadtam ő nagyságára.

— Igen, igen. Hanem ha huszonnyolc volnál is semmit sem vesztettél volna. Hitemre mondom a világ szép asszonyai mind harmincon túl voltak. Kleopatra, Cleve Anna, Anagondai Katalin . . .

Időközben fölkel, kezeit nyujtotta s az ajtó felé hátrált.

— Mondom semmi baj sincs. Gyerekszeplőség, nem szépség. Kár igazán, hogy nem vagy még több huszonháromnál. Isten veled, kedves kicsikém.

Szoborrá meredve néztem utána.

— Ez az asszony kételkedik az én igazmondásomban — volt legelső gondolatom, mely az eszem ráncába belefogózott s nyomban, még jobban neki paprikázott.

— Hogyan! tehát a fátum még most is üldöz? Nem találok egyetlen embert széles e világon, ki az én igazmondásomban ne kételkednék.

A kakukos óra ütni kezdett s a bolond madár rázni kezdte a fejét az óra tetején. Mindjárt hozzávágtam a kézimunka kosaramat.

— Ne te ne! most rázd meg a tejedet.

Ha eltaláltam volna bizony nem is rázta volna többet.

Hanem azért én szerencsétlen vagyok. Hadat üzentem az egész világnak, a világ meg énnekem. Uton, utfélen hirdetem az igazságot s az emberek csak rázzák a fejüket. A legképtelenebb tracsot elhiszik, ha más tálalja föl, de én aranyakat vihetek ki a piacra s napestig hirdethetem:

— Aranyat vegyenek valódi körmőci aranyat csak két krajcár darabjal és tessék elhinni, az emberek rázni fogják a fejüket, elmennek mellettem s eladni egyet sem fogok. Mert manapság nem kell az igazság hamis a világ és hamisak az emberek.

Egymagamat persze kivéve.

Szeretnék meghalni, mert a halál tudom igazságot szolgáltatna nekem, szegény üldözöttnek. Sírkeresztemre rá fogják írni:

Ít nyugszik az utolsó igaz hölgy, szinigazság volt minden szava hazugság nem érintette ajkait.

No nem igaz?

— Micsoda? Önök is? Önök is rázni merik a fejüket?

Alá szolgáljal Önök kedvéért hát nem érdemes meghalni.

Első szent áldozási EMLÉKKÉPEK, valamint mindennemű szentképecské

legnagyobb választékban, különféle alakban és legszebb kivitelben magyar, német, vagy tót szöveggel a legjutányosabb árban kaphatók **BUZÁROVITS GUSZTÁV** könyvkereskedésében **Esztergomban.**

Mutatvány képek és árjegyzékek ingyen és bérmentve.

De a virágok testvéreiről, a gyermekekről is jó a hír. Az ő erkölcsi nevelésüket az új tantervekben már 2—3 év óta eszközlik s annak hatása már is nyilatkozik. Ugy hallik, hogy gyermekeink 14,000 aláírással folyamodást intéznek a mamákhoz, hogy este ne vigyék őket színházba, korzózni, kávéházba stb. Lesz egy nagy gyermekgyűlés is, amelyben elhatározzák, hogy kérésük megtagadása esetére szervezik a sztrájkot s egyúttal megalakítják az antialkoholista egyesületet.

De társadalmunk felnőtt tagjai is részt vesznek az erkölcsi feltámadás munkájában. A fiatal emberek kártyaellenes és aszfaltbetyár-ellenes ligát alkotnak.

Leányaink, asszonyaink a mérsékelt irányú feministák zászlója alá sorakoznak. Mert ezennel itt a feministák nemcsak felolvasni és vitatkozni fognak, hanem cselekedni is.

A mai személyi kultusz korában s a feminizmus mai fejlettsége mellett már mindenki elismeri, hogy a nő a családi és polgári jogok tekintetében megérdemli az egyenjogúságot a férfival, bizonyos értelmi cenzus feltétele mellett. De éppen ennek a feltételnek teljesítése a feministák első teendője. Meg kell szerezni az értelmi cenzust. Emelni a nők műveltségi fokát. A polgári iskolák mellé felsőbb leányiskolát fognak kérelmezni az államtól, utalva arra, hogy 20—30,000 lakosú városban is tart fenn az állam vagy város ilyen, a nők általános műveltségét előmozdító intézetet.

Második sürgős teendő a feminizmus terén keresetforrásokat nyitni a leányok számára. Nagy számú aláírással fognak kérvényt intézni egyenest a törvényhatósághoz és a miniszterhez, hogy Váradon sürgősen szervezzék: gazdasági nőiskola, ipari nőiskola, főiskola, cselédiskola, s magános nők menedékháza, nevelőnő és cselédközvetítő intézet stb., mert ezekből semmi sincs városunkban s itt általában keleties tunyasággal intézik a nőnevelést.

Felkérjük a nőegyesületeket, hogy szövetkezve kérjék föl dr Fráter Imre kórházi igazgatót egy ápolónői tanfolyam felállítására. Abba legelső asszonyaink és leányaink fognak beiratkozni a budapesti mánásnők mintájára, hogy jó példát állítsanak szegénysorsu uri leányaink elé, kik az ápolónői pályát lealáznak tartják.

Igy válik majd lehetővé, hogy nálunk művelt, dolgozó, vagy kenyérkereső munkára képesített nők várhassák jövőendő egyenjogúsításukat. Így válik lehetővé, hogy a férfiak családapitási vágya megkétszereződjék, ami szintén egyik fontos tényezője a nőkérdés megoldásának.

És ha a nők ilyen józan irányú igyekezete mellett a férfiak vezérelvül tűzik ki maguknak, hogy »Tiszteld és becsüld mindenkinék másnak feleségét, nőtestvérét, leányát, úgy, ahogy te akarod, hogy a tiedet tiszteljék, becsüljék« akkor igazán biztosítva lesz erkölcsi feltámadásunk.

Ösv dr Személy Kálmáné.

Egy iparvállalat a csőd szélén.

Éhező munkások.

Biharvámegye egyik nagy iparvállalata olyan helyzetbe jutott, mely valószínűleg a vállalat csődbe jutását fogja előidézni. A belényesi járásban levő Wilgerodt-féle erdőiparvállalatról van szó. A vállalat jelenlegi helyzete mindenütt nagy feltűnést kelt, mert mindenki tudta, hogy a vállalat valóságos mintatelep és hogy fel van szerelve a legmodernebb gépekkel, valamint azt is tudták, hogy az iparvállalatnak nagy megrendelése is vannak. És mégis a lehető legkellemetlenebb helyzetbe jutott a megye eme legszebb telepe.

A helyzetről tudósítók a következőket jelenti:

Egy évtizede annak, hogy Petrószon, illetve a környékén levő hatalmas erdőségben a Wilgerodt cég öt milliói tőkével iparvállalatot létesített. A vidék buja faállománya és igen jó anyaga csakhamar ismertté tette az ipartelep nemcsak Magyarországon, de a külföldön is, ahonnan még több volt a megrendelés, mint a hazai gyáráktól. Az erdősegek fekvése olyan, hogy azok egy része könnyen hozzáférhető és az onnan előkerülő faanyag igen kevés átdozat árán valóságos kincset jelent.

Az erdő nagyobbik része azonban vadteredek, szakadékokkal szinte megközelíthetetlen terület. Az itt levő faanyagot csaknem képtelenségnek látszik leszállítani és feldolgozni. A telepen évekként elelőtt 800 ember dolgozott, mert akkor a környék szegény munkásai szívesen állottak be a céghez a megközelíthető erdősegek kiirtásához és a fa leszállításához. Az évtizedes üzem annyi faanyagot használt fel, hogy ma már a felsőbb részekre kell kiterjeszteni az irtást. Ez a munka azonban valóságos életveszélyes. A több száz méter magasságban levő fát kivágni még nem volna ugyan nehéz, de annak a leszállítása már oly veszedelmes, hogy a munkás élete minden percben ki van téve a halálnak.

A mióta így megnehezedett a munka a telepen, a munkások nagy része ott hagyta foglalkozását s ma a telepen körülbelül csak 300 ember dolgozik a régi 800 helyett. Az ipartelepre munkásokat nem lehet kapni a közeli vidékről. Ez óriási veszteséget jelent a telepnek, mert ezeken a megközelíthetetlen részeken van a legnemesebb és legértékesebb faanyag. A munkásihiányon a telep vezetősége úgy kívánt segíteni, hogy idegen, a helyi viszonyokkal nem ismerős embereket igyekeztek szerezni. E végből ügynököket küldött szét az országba, hogy munkásokat szerződtessenek.

Az ügynökök nagy előszeretettel kerestek fel Csikvármegyét és az ottani magyarokat szerződtetik a nehéz munkára, igérvén nekik jó napszámot. A múlt évben Csikvármegyéből 90 munkás volt a telepen, azonban nem bírták ki a munkát és úgy ahogy tudtak, eltávoztak a telepről. A cég az idén szintén szerződtetett csikmegyei magyarokat, akik el is jöttek Petrószra, azonban amikor ide megérkeztek és meglátták a rettenetes munkát, ami rájuk várt, bejelentették, hogy ők nem arra a munkára vállalkoztak és hogy adjanak nekik kialakított munkát. A cég vezetői azonban mit sem akartak erről tudni, sőt amikor a munkások távozni akartak még szerszámaikat is visszatartották, bért pedig egyáltalában nem fizettek.

A csikmegyei munkások, elfogyván a magukkal hozott élelmiszert, keresetük nem lévén,

utnak indultak gyalog haza. Étlen, minden pénz nélkül érkeztek meg a munkások Belényesbe. Belényesben nagy feltűnést keltett a munkások csoportja. Szinte vánszorogtak az emberek, erejük a sok koplalástól teljesen elhagyta őket s most az előjáróságtól kértek segítséget. Az előjáróság kényszerlevelet állított ki a munkásoknak, hogy haza mehessenek, de élelmet nem tudott nekik adni. A munkások, hogy megmentseik életüket az éhenhalástól Belényesben koldulni mentek. Mindenütt szánalmat gerjesztett a kiéhezett munkáskép és minden ház sietve nyújtott nekik élelmiszert.

A munkások minekutána kipihenték magukat és éhségüket csillapították, elindultak Csikvármegye felé.

A Wilgerodt-féle ipartelep pedig kereshet másutt munkásokat. De ha a székelyek nem vállalkoztak rá, alig fog más kapni rajta. Munkás nélkül pedig nem boldogulhat az ipartelep.

Villanytelep a Jád völgyön.

A Magyar Vasúti forgalmi részvénytársaság tervei.

Biharmegye rejtett kincseit csak most kezdik felfedezni s egyszerre rohanják meg a felfedezett kincseket s igyekeznek azt értékesíteni. Legutóbb a Jád patak vizének erejét akarták felhasználni és ily irányban meg is kezdtek a lépéseket. Most a Magyar Vasúti Forgalmi Részvény Társaság akar egy hatalmas villamos áramot szolgáltató erőművet létesíteni azon a vidéken. A részvénytársaság már a tervekkel is elkészült és most az alispántól kéri az igénybe veendő patakokra a vízhasználati jog megadását.

A nagyszabású műről a részvénytársaság tegnap adta be az alispánhoz a terveket és a műszaki leírást.

A részvénytársaság nem a Jád patakon kíván áramfejlesztő telepet létesíteni, hanem a Drágán patakon. A Drágán patak azonban sokkal kedvezőtlenebb ilyen célokra, mint a Jád. A részvénytársaság a patak hátrányait, mely a vízmennyiségben nyilvánul, úgy akarja pótolni, hogy a közeli patakok vizét akarja felfogni és azt a Drágánba összegyűjtve használni fel. A víz összegyűjtésére felfogó gátakat létesítenek. Ilyen felfogó gát lesz több patakon magán a Drágán patakon is. Ez a gát Viság kolozsmegyei községben készül. Itt 2132 millió köbméter vizet fog fel a részvénytársaság.

A felfogott vizet a tulajdonképeni erőtelepre a Lungosor nevű hegyben furandó alagúton, majd csatornákon vezetik. A telep Bihar megyében Loró, Ponor, Remec községek határában lesz felállítva. Ide lesz tulajdonképen összegyűjtve minden erő. Itt nagyarányú gépezetek lesznek felállítva, melyeknek hajtásához kizárólag a vizet fogják felhasználni.

Az előállított áramot világítási, vontatási és motorikus célokra fogják felhasználni. Az áramot Remecről dróthuzalokon fogják a városokba, vagy ipartelepekre vezetni.

Az új villamos erőtelep befolyással lesz a Jád patakra is, a mennyiben annak vizét növelni fogja. De befolyással lesz a Sebeskörösre is, mert a környék kisebb patakjainak vizét felfogja, a Körösbe hozza, a mi nagy jelentőségű dolog. Ez által ugyanis nemcsak a Körös bősége lesz előmozdítva, de mintegy szabályozva is lesz a különben rakoncátlan folyó. A Körösre nagyjelentőségű a dolog annyiban,

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testület, megszűnteti a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számarköhögés, skrofulozis, Influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánva.

Mint hogy értéktelen utáztatásokat is kínálnak, kérjen mindenki „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc)

„Roche”

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerüzemből. — Ára övegenként 4.— korona.

hogyan növelve a vizet a hajózhatóság kérdése lényegesen elő lesz segítve.

A nagyszabású mű úgy a Drágán mint a Jád patak vizére is nagy befolyással lesz, annak fejlesztését elő fogja segíteni. A nagyszabású mű, mivel összegyűjti a környék vizét, békítőlag fog hatni a patakok mellett levő vizimalmokra, melyek valósággal elárasztják azt a vidéket. A részvénytársaság a vizimalom tulajdonosain úgy akar segíteni, hogy kisajátítja azokat. Az esetben pedig, ha a malomtulajdonosok, vagy a vármegye nem engedné meg a kisajátítást, úgy a részvénytársaság hajlandó a vizimalmoknak ugyanolyan villamos erőt szolgáltatni, mint a milyen a jelenlegi vizierő.

A részvénytársaság a vízhasználati jog megszerzése után azonnal meg fogja kezdeni a telep felállításához szükséges intézkedéseket, hogy két, legfeljebb három év alatt üzembe is tudja hozni az óriási telepet.

A telep ügyében a részvénytársaság Kolozsvármegyével is megkezdte a tárgyalásokat.

UJDONSÁGOK.

Tájékoztató.

Április 14. Kath. Kőr záróünnepélye a püspöki palota dísztermében d. u. 5 órakor.

Április 18. A Biharmegyei Közművelődési Egyesület közgyűlése d. e. 11 órakor.

Feltámadott!

Krisztus feltámadott. Jámbor asszonyok vitték először hírül a tanítványoknak, a kik félelmükben elzárkóztak egy magánházaiban és rettegéssel imádkoztak. Ezekre a félnék emberekre bizta Krisztus az egyházat.

És a feltámadás hírére az addig félnék apostolok megbátorodtak s az egész világon hirdették az ígét, szemben az üldözésekkel.

A Krisztus feltámadásába vetett hit vértanukat nevelt aztán s bátor harcosokat az emberiség jólétének.

Miért nem volna meg ma is a Krisztus feltámadásába vetett hitnek a régi ereje? Ha egykor a hit az ókor pogányságát tudta legyőzni, miért ne lehetne vele legyőzni a modern pogányságot is? Vajha a feltámadás gondolata apostoli munkára sarkalna mindenkit, a kinek szíve az emberiség igaz jólétéért dobog!

*

Nagyszámú ájtatos közönség jelenlétében mentek végbe tegnap délután, illetve este az összes templomokban a feltámadási magasztos szertartások.

A székesegyházban Fetser Antal felsz. püspök végezte a feltámadási szertartást s vezette a körmenetet a templom előtti udvaron. Az ünnepségre zászlóval, a zenekarral kivonult a József-ezred diszszászlója s megadta a szokásos disztüzeket.

Az olasz plébánia templomban Imrik J. Zoltán plébános végezte a szertartásokat s vezette a körmenetet.

A Szent László templomból, dacára az esős időnek, szintén kivonult a körmenet s megkerülte a templomot. A szertartásokat dr. Vucskics Gyula esperes-plébános végezte. A körül levő épületek, különösen a gör. kath. püspöki palota, a Nagyváradi Takarékpénztár és a Gazdasági és Iparbank épülete szépen voltak kivilágítva.

Várad Velenczén Haláss Gyula plébános tartotta a feltámadási istentiszteletet.

A gör. kath. székesegyházban ma, vasárnap hajnalban ment végbe a feltámadás ünne-

pélye. A szertartásokat dr. Radu Demeter püspök végezte.

*

Ma, Husvét vasárnapján délelőtt 9 órakor a székesegyházban Fetser Antal felsz. püspök tartja az ünnepélyes szent misét és a szent beszédet.

Az olasz plébánia templomban ünnep hétfőjén lesz az ünnepélyes szent mise és prédikáció, amelyeket Imrik J. Zoltán plébános végez.

A Szent László templomban ünnep első napján úgy a szent misét, mint a szent beszédet dr. Vucskics Gyula esp.-plébános tartja. — Ünnep másodnapján a 9 órai szent misét dr. Vucskics Gyula esp.-plébános, a szent beszédet dr. Pataky Arnold theol. tanár tartja.

Várad-Velenczén az ünnep első napján Haláss Gyula plébános tartja az ünnepélyes szent misét és a prédikációt.

A gör. kath. székesegyházban is nagy fényvel tartják meg a Husvét szent ünnepet. Az első nap dr. Radu Demeter püspök tartja az ünnepélyes szent misét és szent beszédet.

Előzhetési felhívás

A tisztességes irodalom pártolása mindaddig üres jelszó marad, míg a közönség akarata tartalmat nem ad neki. Kezdeni kell pedig az azal az irodalommal, amellyel mindennap érintkezünk: a hírlapirodalommal.

Százezer koronát jóval felül halad, a második százezerhez közeledik az az összeg, melyet a központi katolikus sajtó támogatására a Sajtóegyesület eddig összegyűjtött. — Ilyen összegre a vidéki sajtó nem számíthat. De arra feltétlenül szükség van, hogy alapítvány helyett előfizetőkben gazdagítsuk azt a sajtót, melyet bátran tehet asztalára a család.

Lapunk a keresztény magyar családok újságja. Mindent megírni, de úgy megírni, hogy ne kelljen a lapot szégyenkezve elrejtetni: ezt az elvet már akkor követtük, amikor még a társadalom nagy része nem is sejtette, minő méreg a pornográfia s mily erős harc lesz szükséges annak leküzdésére. A mellett politikai irányunk vezéreszméje a független, keresztény, dolgozó Magyarország. Szent László városában Szent László virágzó Magyarországa lebeg előttünk ideálként.

Kérjük olvasóink támogatását, lapunk határozott terjesztését. A kiadóhivatal, melynek vezetését Csávássy Gyula és fia vették át, mindent elkövet a lap megfelelő kiállítására és pontos szétküldése körül s támogatja a szerkesztőséget nehéz munkájában. A kettőnek munkája azonban csak akkor vezethet sikerre ha harmadiknak beáll a munkába a legerősebb fél: a közönség.

A közönségért dolgozunk a közönséggel: ehhez kérjük mindnyájunk támogatását.

Lapunk a legolcsóbb a helyi nagyobb lapok közt; előfizetési árai a lap homlokán olvashatók.

A Tiszántul

szerkesztősége és kiadóhivatala.

* **Husvét szívmunka.** Lapunk husvét szívmunka a rendesnél jóval nagyobb, érdekes és változatos tartalommal jelenik meg. A nagyobb, önálló közleményekből kiemeljük a következőket:

A főlapon:

Feltámadás ünnepén: vezércikk.

Kincs István: Az én látumom (tárca).

Özv. dr. Személy Kálmán: Erkölcsi feltámadásunk.

Egy fehér lap Iványi Ödön életéből. Üzleti szellem.

A mellékleten:

Fülei Szántó Lajos: Husvét (vers).

Gedeon: Jézus és a hitetlen tudomány.

Dr. Krüger Aladár: Messina (vers).

Thibaldo: Az ütközetek mai lefolyása.

Endrődi Sándor: Együtt járunk (vers).

Mányiné-Prigl Olga: Hős.

Balla Miklós: Epedés (vers).

Székelly Gyula: Veres husvét.

Radó Antal: Bucsú (vers).

Kacsvinszky Andor: A pótvendég.

Radó Antal: Temetés (vers).

Lapunk előfizetőinek, olvasóinak boldog ünnepeket kívánunk.

A Tiszántul legközelebbi száma a kettős ünnep miatt szerdán, f. hó 14 én jelenik meg.

* **Hangverseny a rezidenciában.**

A püspöki rezidenciában tartandó hangverseny iránt oly érdeklődés nyilvánul meg, hogy előre meg lehet állapítani, miszerint a nagyterem teljesen meg fog telni. Eddig a jegyek legnagyobb része elkelt, miért is felhívjuk a megjeleni szándékozók figyelmét, hogy a jegyeket minél előbb váltsák meg, mert később már nem lesz módjukban. A hangverseny műsora a következő: 1. Részlet Lohengrin operából, Wagneről. Énekli a székesegyház énekkara. 2. Schumann: Carneval de Vienne. Zongorán előadja Szalay Stefánia. 3. Dr. Lányi József püspök előadása. 4. Micaela dala Carmenből. (Bizet.) Énekli Ránffy Ilonka. 5. Beethoven negyedik triója. Előadják: zongorán Kiss Nóra, hegedűn *, csellón Kürti István. 6. Regina Coeli, a Paraszbecsületből. Énekli a székesegyház énekkara. Számozott ülőhely: 1. sorban 5 korona, 2—7. sorban 2 korona, 8—13. sorban 1 korona. Állóhely 60 fillér. A jegyek a meghívó felmutatása mellett megválthatók Láng József könyvkereskedésében. A tiszta jövedelmet a körkönyvtárának céljaira fordítják.

* **Fejlődik a város.** Évről-évre nagy arányokban fejlődik Nagyvárad városa. Az utolsó két évben készült el a Fő-utca aszfaltozása s több mint 30 utca járdájának aszfalttal való ellátása és e két burkolásra egymillió koronánál többet adott ki Nagyvárad városa. A folyó évre ismét több a város fejlődésére nézve nagyjelentőségű közmű létesítésére kerül a sor. Ezek közül legfontosabb a vízmű kibővítése, amely által a vízszolgáltatás előreláthatólag hosszabb időre biztosítva lenne. A munkálatokra megkötötték a szerződést s a kedvező idő beálltával hozzákezdnek a munkálatokhoz. A városház mellett tervezett Köröspart-fal kiírási műveletei fent vannak a miniszternél, mihelyt visszaérkeznek a városhoz, a munkálatokra kiírják az árlejtést és pedig 2 hónapi határidővel, hogy elég idő legyen a pályázatra. A partfal vasbetonból készül. Mihelyt a nyári alacsony vizállás ideje bekövetkezik, megkezdik a munkálatokat. Ez a mű nagyban emeli Ujvárosnak, de különösen a városháza környékének szépségét. — A Pecze városi szakaszának beboltoztatását is ez év folyamán vizik keresztül. Amint a jóváhagyás leérkezik a minisztertől, kihirdetik s pályázatot a vízostóműre és sítóra. Ezáltal Nagyvárad városa nemcsak a Pecze áradásától menekül meg végleg, hanem megszűnnek azok a botrányos állapotok, amelyek állandóan veszélyeztettek a közegészséget. — Az általános csatornázást ha nem is kezdik meg ez évben, de e tekintetben is elkészítik a legszükségesebb munkálatokat. Így első sorban csatornázzák Beöthy Ödön utcát és környékét, Szilágyi Dezső-, Uri-, Borz-, Szilgietti-utcákat. Még ez évben megépíti a város az Ezredévi Emléktéren az új vas gyaloghídat. — A mérnöki hivatalnál ezeken kívül most van munkában az új vágóhid és a népfürdők tervei. Mind ezen munkálatok foganatosítása óriási összegeket igényelnek, de nagyban elősegítik azon törekvést, hogy Nagyvárad méltó helyet foglalhasson el a fejlődő városok között.

* Tömeges választások a városnál.

Az általános tisztújítás nem volt mozgalmasabb, mint amilyen a májusban tartandó városi közgyűlés lesz. Rend szerint négy állásnak választás útján való betöltéséről van szó, de a választás által újabb állások üresedhetnek meg s ezeket is be kell tölteni a város adminisztrációja szempontjából. Betöltendő lesz ugyanis a dr. Grámm Károly nyugdíjazásával megüresedett arvaszéki ülnöki (s egyben helyettes elnöki) állás, a dr. Berkovits Miklós halálával megüresedett kerületi orvosi állás; a Giraud Árpád elbocsátásával megüresedett alkapitányi és a Hügel Ödön halálával megüresedett irnoki állás. De ezekkel kapcsolatban kilátás van arra is, hogy aljegyzői, fogalmazói, stb. állások is megüresednek. A pályázatok még nincsenek kiírva, de előreláthatólag a dr. Grámm Károly helyéért Sztarill János arvaszéki ülnök és dr. Istvánffy István harcolnak. A kerületi orvosi állás betöltésénél két pályázó zavar nagyobb vizet: dr. Barna Ármán és dr. Altmann Jakab. Ez utóbbi körül csoportosul különösen a törvényhatósági bizottság jó része, mert megválasztása által társadalmi téren tapasztalt buzgó munkálkodásának elismerését akarják kifejezésre juttatni. — Az alkapitányi állásra Pásztor Bertalannak van legtöbb kilátása, mert méltányolni akarják a törvényhatóság tagjai 9 évi szolgálatát. — Az irnoki állásra legtöbb kilátással Mayercsik Ferenc pályázik. Az utóbbi irnoki választásoknál alig egynéhány szavazattal maradt kisebbségben s hogy úgy mondjuk, most már ő van előtérben. Akik járatosak a város ügyészi hivatalában, azok a tapasztalatok után becsülik Mayercsiknek engedetlen szorgalmát és buzgalmát mostani állásában. Hogy a választási mozgalmak folytán az eredmény az állások betöltésénél miként alakul ki, azt még senki sem tudja, de hogy heves küzdelmekre van kilátás, az bizonyos.

* **Akiknek nem kell a pénz.** Szelistye-száldobágy község urbéresei még 1899-ben 3000 korona értékű fát adtak el a községbeli lakosoknak. A fát hitelbe vásárolták és a pénztől ezideig egyáltalán nem is tettek jelentést. Az erdőfelügyelő folyton sürgette az ügy rendezését, azonban a száldobágyiak nem vették tudomásul a sürgetéseket s napirendre tértek a dolog felett. Az erdőbirtokosoknak nagy része időközben elhalt és így megszűntnek látszott a kint lévő adósságok egyrészének behajtása is. Az erdőfelügyelő azonban a járási számvevő útján most közgyűlést hívott össze és ott a kint lévő 3000 korona tárgyában nyilatkozatra hívta fel a közgyűlés tagjait. A közgyűlésben jó része azoknak jelent meg, akik adósok voltak a fával és ezért kimondották, hogy ők nem reflektálnak a pénzre. 1899-ben ugyanis az erre vonatkozó számadások az akkori jegyző Kiss Károly kezén elvessztek, tehát azt sem tudják, hogy hogy áll ez a dolog tulajdonképpen. Régen volt és ők teledni akarják. Van azonban egy kis bibije a dolognak. Az elhalt urbéreseknek kiskoru gyermekeik is maradtak, ezek nevében a közgyűlés nem mondhat le. Az erdőfelügyelő most javasolja, hogy a kiskorúak érdekében az arvaszék indítsa meg az eljárást, ennek során azok a gazdák, akik azt hitték, hogy a régi fára már feledésbe ment, kénytelenek lesznek kamatostól megfizetni azt.

* **Esküvő.** Dr. Fischer Imre, a nagyvárad-i kórház műtőorvosa április hó 18-án tartja esküvőjét Hercegg Margit kisasszonnyal Budapesten.

* **Gránát Sámuel bűnügye.** Megemlékeztünk arról a bűnügyről, amelyet a nagyvárad-i rendőrség folyamatba tett Gránát Sámuel banküzet tulajdonos ellen, azon alapon, hogy a tiltott kivándorlásra csábítás miatt ellene hozott ítélet iratainak elcsikkasztásáért állítólag meg-

vesztegette a nem régen elhunyt Báchy Gerő városi díjnokot s ezért a büntetés elévült. A rendőrség ez ügyben a vizsgálatot befejezte s a letartóztatott Gránát Sámuel átadta az ügyészségnek. Hír szerint Gránát, illetve az ő megbízottja, aki már szintén büntetett előéletű ember, megkísérelte a vesztegetést egy másik városi havidíjas és egy városi gépirónónól is.

* **Idegen árvák a városi árvaházban.** A nagyvárad városi árvaház érdemes elnöknője özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné tudvalevőleg nagy buzgalommal olyan összeget gyűjtött a városi árvaház részére, hogy abból király ő Felsége 40 éves uralkodásának emlékére és b. e. Erzsébet királyné emlékére egy-egy ágyalapítványt lehetett létesíteni. Ezt király ő Felsége is jóváhagyta. Özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné beadványt intézett a városhoz, amelyben rámutat, hogy az alapítványi összeghez nemcsak Nagyváradról, hanem az egész országból, sőt a külföldről is adakoztak, miért is kéri, hogy az alapító levélbe vétessék fel, hogy a két alapítványi helyre nem csak nagyvárad-i illetőségű, hanem idegen illetőségű árvák is felvehetők.

* **Az árvaházi szabályrendelet módosítása.** A nagyvárad városi árvaház elnöknője: özv. Des Echerolles-Kruspér Sándorné beadványt intézett a városi tanáshoz, amelyben akként kéri az árvaházi szabályrendelet módosításának mielőbbi eszközölését, hogy az árvaház elnöknőjének jogköre és hatásköre megállapíttassék.

* **Képkiallítás a Sasban.** A képzőművészet iránt érdeklődő közönségnek kedves alkalma nyílik most egy fiatal jeles festőművész műveiben gyönyörködni. Márfy Ödön festő érdekes kollektív kiállítását ma, Husvét vasárnapján nyitja meg Glacs Antal főispán a megyeház nagytermében. A kiállítás 70—80 pompás képet foglal magában s nagyon megérdemli a megtekintést.

* **Visszavont óvadék.** A nagyvárad-i *»Munkás Újság«* óvadékát a nagyvárad-i Központi Takarékpénztár tette le annakidején. Most értesítette a pénztárat Nagyvárad városát, hogy a *»Munkás Újság«* óvadékát visszavonta.

* **Felfüggesztett községi bíró.** A nagyszalontai járás egyik vegyesen magyar és románoktól lakott községben Illyén Gárdonyi Göre Gábora elevenedett meg *Burdán József* újonnan választott községi bíró személyében. Az illyei Göre és a Gárdonyi Göréje között az a különbség van, hogy az illyei Gárdonyi Göréjétől tanult és mert annak szabad volt minden, azt hitte, hogy így van ez minden ember fiával, ha bíróvá választják. Burdán József göréskedése azonban mindjárt a kezdet kezdetén összeütközésbe jött a községi jegyző Reményi Ferenc működésén kívül a törvényekkel is, amiért most mint felfüggesztett bíró kénytelen a boldog bírói napokra vissz emlékezni.

* **Renitens hentesek.** A husvizsgálatra vonatkozólag legújabbán kiadott min. rendelet szigorú végrehajtásával a városi állatorvosok teendők is megszorodtak, de másrészt a hentesekkel is sok baj van, akik nehezen szoknak az új rendhez és nem akarják elismerni a hatóság azon jogát, hogy őket a közfogyasztásra szánt sertésusznak elárulásában egészségügyi indokokból kozlátozhatja is. Tegnap két Széles utcai hentes iparossal volt baja Frigyes Izso állatorvosnak. Az egyiknél, özv. Csap Lászlónénál egy már levágott sertést kobozott el az állatorvos, mert a sertés husa teli volt borsókéval. A húst azután denaturálta az állatorvos és visszaadta a hentesnek, hogy most már főzzön belőle szappant. Özv. Csapné ellen,

aki így akarta galand léreggel megtraktálni fogyasztóit kihágási uton jár el a rendőrség. A másik renitens Széles-utcai hentes Ötvös Bertalan, aki tegnap bejelentette, hogy közfogyasztásra levág egy sertést. Mikor délután fél 6 óra tájban megjelent nála az állatorvos, hogy a húst megvizsgálja, azután lebélyegezze, Ötvös azzal állott elő, hogy majd csak ma vágja le a sertést. Ma reggel ismét megjelent nála az állatorvos, de Ötvös ekkor már vigan árusította a levágott sertést. Miután Ötvös ismételt figyelmeztetés dacára elakarta vonni a hatósági vizsgálat alól a sertéshúst, a rendőrség elkoboztatta a nála levő huskészetet és szigoruan megbünteti őt.

* **Tűz Kislakán.** Tegnap este nagy tűz pusztított Kislaka községben. Katona Simonné gyermekei az udvaron egy szalmakazal körül játszottak gyufával. A gyermekek egy-egy szál gyufát meggyújtva a szalmakazal mellett szét-szórtan lévő szalmacsomókból tüzet raktak. A nagy szél a tüzet az istállóra vette, mely pár perc alatt lángokban állott. Az istállóról a tűz a lakóházra lépett s azt is elhamvasztotta.

* **A biharmegyei és nagyvárad-i régészeti egylet múzeuma** a Museum-utcán a mai nappal megnyílik a közönség számára a téli szünet után. Vasár- és ünnepnapokon délután 10-től fél 1-ig, délután 3—5-ig áll nyitva és 20 fillérért tekinthető meg, csütörtökön délután 3—5-ig 40 fillérért. Nyitás idején kívül 1 korona a belépő díj.

* **Küry Klára,** Petrás Sári, Márkusné, Szoyer Ilona, Sz. Varsányi Irén, Góthné, Kertész Ella, Ötvös Gitta, P. Gazi Mariska, stb. hazánk legkiválóbb színésznőinek nyilatkozatai igazolják a Kerpel-kézfinomító keilemes használatát és gyors és biztos hatását. Vörös, fagyos, felrepedt, érdes, durva, rancos kezek 3 nap alatt ragyogó teltérre és bársonysimává lesznek a Kerpel-kézfinomító használata által. Nem zsiros és nem ragad, tehát nappal is használható. 1 üveg ára 90 fillér, 4 üveget bérmentve küld Kerpel gyógytár, Budapest V. Lipót körut 28. Kerpel bőrfinomító mosdószappan 3 darab 1 korona 30 fillér, Nagyváradon kapható stb. stb.

Ma számmal mellékelve vesszük igen tisztelt vidéki előfizetőink a postautalványt, melynek felhasználásával szíveskedjenek előfizetéseik megújítását eszközölni.

* **Az osztálysorsjáték húzása.** Az osztálysorsjáték tegnapi húzásán a következő nagyobb nyeremények lettek kihuzva:

400,000 koronát nyert: 66614.
15 000 koronát nyertek: 37745 47567 123345.

10 000 koronát nyert: 96780.

5000 koronát nyertek: 7297 18565 56571.

2000 koronát nyertek: 1671 3414 10068

10913 19713 19830 20595 21558 28314 36034

42050 43307 44854 52648 56430 70429 76740

78872 81038 83721 87124 90687 97298 97873

112377.

1000 koronát nyertek: 29 1174 1419 2804

2857 6019 8445 8866 9551 12158 15925

20278 23799 29830 30042 30954 33006 39018

40428 46046 47382 49158 51806 52754 64321

64992 70157 70643 71087 73530 77973 82594

84095 84175 86974 86980 87662 87976 93088

93163 96685 99090 99469 105869 110364

110586 110641 111432 111975 116363 118042.

A többi kihuzott számok 500 és 200 koronát nyertek.

MUSCHONG-BUZIÁSFÜRDŐ
BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNY VIZ
ÜDÍT-GYÓGYÍT

Orvosilag ajánlva. Nagyvárad-i főlerakat: Friedl és Jörös cégnél

Ma délelőtt 10-től 1 ig
KATONA ZENE a Pannonia étteremben.
Villás reggeli. Dréher és bajor sör.

Üzleti szellem.

A nagyváradai páholy egyik tagja azt követelte, válasszunk még egy polgármestert, a ki üzleti szellemet hozzon a város ügyeinek vezetésébe. Az üzleti szellemet a páholy később bizonyára meg akarja honosítani az ügykezelés összes ágaiban, a mikor is így fog lefolyni egy tanácsülés:

Az üzleti polgármester: Holnap Roshasónoh ünnepe, tehát Nagyvárad város hatósága hivatalt nem igen tarthat.

Az üzleti főjegyző: Nü ná, majd hogy tart! Ugyis annyi a dolgunk, hogy mióta Katonaváros Katonaváros, ilyen szorgalmas hitközség nem ült együtt a városházán. Tegnap eladtam a Rákóczi-ut aszfaltját két ócska lomkereskedőnek.

Az üzleti polgármester: Wie heiszt, eladtad? Hogy én erről semmit sem tudok!

Az üzleti főjegyző: Pszt, pszt. Majd megtudsz te is azt. Itt van a zsebemben egy zárt boríték a te számodra is. Vastag! Igen vastag!

Az üzleti írtató: Nekem csak egy vékony borítékot adtak át a piszkos handlők; pedig én írtattam a szerződést.

Az üzleti polgármester: Ah, bah! maga ahhoz nagyon fiatal. Majd ha maga lesz egy polgármester, akkor majd kap egy vastag levélkét. Addig dalolja a Boccaccióból, hogy kis levélke, drága kis levélke. Hehehe!

Az egyik üzleti tanácsos: Maga csak finom gyümölcske! Ugyan ki hitte volna, hogy még a Rákóczi-ut aszfaltján is tudunk adni!

Az üzleti aljegyző: S még a városnak is marad belőle valami.

Az üzleti pénztárnok: Az igaz, hogy nem sok; de az is jobb, mint semmi.

Az üzleti főjegyző: Én eladtam a város összes pereit. Akadt egy fiskális Budapesten, akit már kétszer felfüggesztettek, egyszer pedig rálőttek s általános részvételeltelt felegyógyulása. Ez megvette a pereket summáson.

Az üzleti polgármester: Maga van egy zeeni! Egy zeeni, mondok én magának. És hogy kelt el az áru?

Az üzleti főjegyző: Mboh! Potomság. A perköltségek engem illetnek, a kolléga a behajtandó tőkéből külön honoráriumot kap. Hogy a város mit kap, az: én nem tudom.

Az üzleti gazdasági tanácsos: Én nem adtam el semmit, hanem szereztem.

Mind: Örült! Mentőket!

Az üzleti gazdasági tanácsos: Nur langsam, Kinder. Szerzem egy kitűnő vámfelügyelőt.

Az üzleti polgármester: Vámfelügyelőt! Maga bolond, maga örült, maga — gaj! Minek itt felügyelni a vámokra?

Az üzleti gazdasági tanácsos: Aber lieber Kamerad — ha nincs vámfelügyelő, a közönség azt hiszi, nincs minden rendben. Hát legyen nekik vámfelügyelő. Megfogadtam vámfelügyelőnek Fülöp Izsákot. Legyen nekik vámfelügyelő.

Az üzleti polgármester: Nacszere! Pompás! Maga van egy finom, okos ember! Van nekik vámfelügyelő! Mikor fog bemutatkozni nekünk az új kolléga? Égek a vágytól, hogy kezet szoríthassak vele!

Az üzleti díjnok (alázatosan): Én már voltam bátor tisztelni a nagyságos vámfelügyelő urnál.

Az üzleti irodaigazgató: Maga stréber! Hogy mert előttem odamenni?

Az üzleti polgármester: Csak semmi zsbivásár! Ninesenek otthon!

Az üzleti irodaigazgató: De itthon vagyunk! Zsbivásárt csinálunk, mert nekünk úgy tetszik!

Az üzleti polgármester: Nun kein Gezéresz, Kinder. Jól dolgozunk, szépen dolgozunk. De az árvaszékről még nem hallottam semmit. Hogy megy az üzlet?

Az üzleti árvaszéki elnök: Csödöt mondok. Az árvapénztárban nincs már semmi, Ha csak az árvákat el nem adom . . .

Mind: Adja el! Adja el!

Az üzleti árvaszéki elnök: És a befolyt összeget az árvák javára fogjuk kezelni, ugy, mint eddig.

Mind: Helyes, ugy mint eddig.

A rendőrkapitány: Mondok én az uraknak valamit. Mit csinálnának, ha én most egyik-másik üzletnek utána néznék s a jó siker jutalmául valakit letartóztatnék?

Az üzleti polgármester: Semmit, éppen semmit. Maga nem tud minket letartóztatni, mert éppen most csináltam egy slussz. Egy fényes üzlet. Eladtam az egész rendőrséget, azonnali szállításra, ab Nagyvárad, fizetendő átvételkor. Magát is eladtam, kapitány ur — alásszolgája! A boltot — akármondani az üzletet — azaz az ülést bezárom.

*

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Vasárnap délután: János vitéz; este Erdészleány.

Hétfő délután: Atalanta; este: Tatárjárás.

Kedd: Csöppség. (Batizfalvi Elzával.)

Szerda: Boccaccio.

Csütörtök: Csöppség. (Hevesi Gusztival.)

Péntek: Francillon.

Szombat: Csöppség. (Diósi Nusival.)

Vasárnap délután: Aranyvirág; este: Bolond.

Hétfő: A miniszter előszobájában, Ruhin orvos (Mándoky Béla jubileuma.)

Husvét a színházban. Husvét mindkét estéjén jubiláris előadásokban részesül a közönség. Vasárnap tizedszer adják elő kisbérletstűnetben az Erdészleányt, a melyben Diósi Nusira vár hatalmas ováció. Hétfőn este huszonharmadszor megy bérletstűnetben a Tatárjárás. A délutánokon a János vitéz, illetve az Atalantát adják. Az ünnepi előadások iránt természetesen nagy az érdeklődés.

Érdekes reprizek A jövő hét változatos repertoárját nagyon sok érdekes repriz tarkítja. Szerdán másodszer adják Suppé csodaszép operettjét, a Boccacciót, amelyet az elmúlt héten viharos tetszés mellett elevenítették föl. Pénteken Dumas Fils, a nagy francia szellem óriás jut szóhoz. Hosszu pihentetés után ismét játszani fogják a Francillont, a hallhatatlan író egyik legremekebb művét. A Francillont legutóbb a Nemzeti színház elevenítette föl nagy sikerrel. Vasárnap este Rákosi — Szabados operettje a Bolond kerül színre. A Bolond a magyar operett irodalom legszebb terméke s a fővárosi színházakban csaknem minden évben másoron szerepel.

IRODALOM.

☒ **Élet.** A keresztény családok pompásan induló folyóirata egyre szebb és szebb kiállításban folytatja hódító útját a magyar közönség körében. Gyönyörű színes képei most Rómáról szólnak; s e színes képek mellett közli Benczur Gyula történelmi festményét, a millenáris hódolatot és még számos szebbnél-szebb illusztrációt. Érdekes és változatos tartalma a következő: dr Glattfelder Gyula: Örök husvét. Lampérth Géza: Tavaszi hullámok. Sremere György: A csobódi nagy fa. Fieber Henrik: Róma aeterna. Harsányi Lajos: Siratom a nádast. Andor József: A tanítónő. Pakots Jó-

zsef: Apák. Kuthy Sándor: Feltámadás. Annie Vivanti: Szerelmes levél. Karácson Imre: Levél Keletről. Bálint Lajos: Három hercegnő. Kultur. Élet. A hetenkint megjelenő folyóirat előfizetési ára egy évre 20 korona. Kiadóhivatal Budapest, VIII Szentkirály-u. 28.

EGYESÜLETEK.

☒ **A 48-as népkör közgyűlése.** A nagyváradai 48 as népkör folyó hó 12 én (hétfőn) husvét másodnapján délután 3 órakor tartja a kör városi bazárban levő helyiségében 29-ik tisztújító közgyűlést, melyre a kör tagjait hazaíras tisztelettel meghívja az elnökség.

ÁVIRATOK.

Halál lovaglás közben.

London, április 10. Pranger udvari tanácsosnak, az Osztrák Magyar Bank vezértitkárának harminc éves fia, aki egy londoni banknál volt alkalmazva, tegnap leesett lováról és azonnal meghalt. A lova a Hyde parkban megbokrosodott s egy hatalmas ugrással levetette lovasát. Atyja azonnal Londonba utazott.

Forrongás Szalonkiban.

Szalonki, április 10. Monasztirban és Szereszbén nagyon izgatott a keresztény lakosság, mert a nagyvezér nem engedte meg, hogy a lepecsételt templomokat husvétra kinyissák. Attól félnek, hogy a holnapi ünnepnapon komoly események fognak történni.

Nyugalom Montenegróban.

Cettinje, április 10. A montenegrói lakosságra nagyhatással volt az Ausztria-Magyarország és Montenegró között való válságos helyzet megszűnése. — Eddig semmiféle tüntetés nem volt. Csupán egy tiszt kísérelte meg, hogy husz katonával betörjön Hercegovina területére, de azonnal intézkedett a kormány, hogy a veszedelmes kalandorokat fogják el. Valamennyiöket katonai törvényszék elé fogják állítani.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 7

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, április 7

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—

Leszámitoló bank	—	—	743.75
Rimamurányi	—	—	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	—	—	692.25
Közuti vasut	—	—	552.—
Városi villamos vasut	—	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktőzsze 1909. április 7

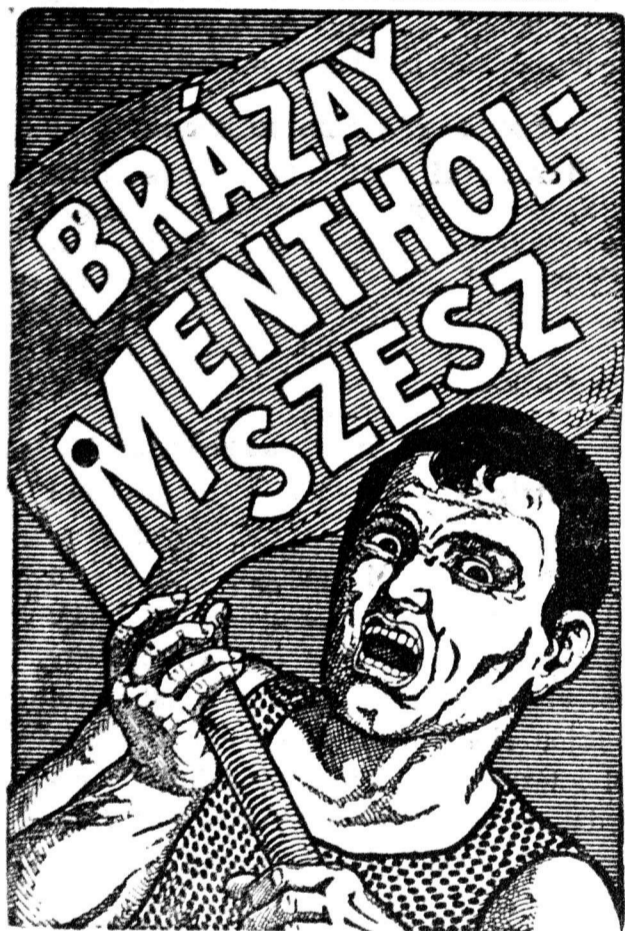
Magyar arany járadék 4 száz.	—	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	—	82.75
Magyar földterherment. kötvény 4. sz.	—	—	240.—
Horvát-szlavon földterherment. kötvény	—	—	95.50

SZERKESZTŐI PÓSTA.

Munkatársaink közül többek kéziratai már késve érkeztek, a mikor a husvétü melléklet össze volt állítva. A kmaradt kéziratokat részben a közvetlenül husvét utáni szerdai, részben a következő vasárnap számokban fogjuk közölni. Üdvözlét!

NYILTTÉR.

Az élet minden bajában legjobb segítség és legmegbízhatóbb háziszer a

ERŐSIT! SEGIT! MEGOV!

Egy üveg ára 40 fillér.
Kapható mindenütt.

FOGAK!!

Ép gyökerek bennhagyásával, művészi kivitelben szájpaddal nélkül is készít **kitünő hirtű** nevű

Fogműtermében

őzv. **Dr. Deákné**
Nagyvárad, Kossuth-u. 2.
(Fekete Sással szemben.)

REGÉNYCSARNOK.

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Irta: **Faragó Béla.**

(Folytatás.)

27

VI. FEJEZET.

A szöke Dnnánál.

— Megyünk fiam, megyünk, mindnyájan megyünk... még frau von Spektakl is. Harminc esztendeje kuporgatok, a harmadik faluban sem mertem megfordulni. Kerek ezer hold birtokom, huszezer forint készpénzem van. Egy kis majálist csak megérdemlek, azután meg rokonom boldogsága van a kérdésben. Minden magyar nemes embernek kötelessége, hogy családját emelje s erre nézve legalkalmasabb a családi összekötetés...

Frau von Spektakl sűrűn potyogtatta a könnyűit, nagyon megvolt indulva. Bálványozta Ilonát, ő hitt ebben a jövőben, szerette kergetni az álmokat s a délibábtól kért utmutatást, nem csoda, ha mindent visszafordítva látott...

Ez a két nő, Kelentöldi Anasztázia és frau von Spektakl, száz és száztéle alakban él társadalmunkban. Minden családnál láthatjuk. Megjelennek innen, onnan, távol ismeretlenből s elhíntik a nagyravágyás mámorporát.

Melyik ember ne hinné azt, hogy többet érdemel? többre van hivatva. Századunkat a testő egy elégedetlen arceal ábrázolna, ha a század eszményítését akarná vásznára tenni... A falusi bíróval könnyű elhínteni, hogy belőle külföldi szolgabíró lenne, mint a kit most megtekintetesuraz; az előimádkozó okosabbnak hiszi magát papjánál, káplár a táboroknál.

A nagyravágyás elvesztése, táplálása, hogy milyen töké századunkban, mutatja Kelentöldi Anasztázia példája. Ő bajtővadászatot tart hiszékeny emberekre, az emberi gyöngeségeket vizsgálja s ezekből célzatosan aknáz ki anynyit, a mennyit lehet. A képek árulása közben alkalmat nyílik a nagy emberekről bizalmasan beszélni, őket pongyolában mutatni be s a halhatatlanság ügynöke igen könnyen talál halandókat, kik már azért is áldoznak, ha legalább azt a Valhallát mutatja be, hol a halhatatlanság jelöltjei fitogtatják emberi fogyatkozásait.

Az egyik rámutat a lápon bolygó tűzre és maga is szalad utána, hiszi, hogy az üstökös; ez frau von Spektakl. A másik ujjával int arra felé s az ingovány szélén visszafordul, de előbb megkönnyíti feleit; ez Kelentöldi Anasztázia.

Mielőtt Móni bácsiék utra kelnének, sziveskedjék az olvasó egy kis emberismereti, vagy ha úgy tetszik lélektani gyakorlatot tartani... Elhibázott mű az, melynek alakjai céltalanul ámolyognak, tévelyegnek előttünk. Ferde az író iránya, félszeg alakítása, ha alakjait nem úgy mintázza, hogy olvasói a nem tökéletes rajzban vagy szoborban ismerősök, vagy saját maguk egy-egy vonását látják kidolgozva.

Hirtelen keresztül futni a mesém elítélni, be van-e végezve? kerek-e az egész? Van-e bonyodalom? rettenetes meseszövé? Ki van-e nyújtva a részta eléggé? Háládatlan kutatás s hiában elcseérlött idő.

Az írónak más célja van, ha csak városi érdekek miatt el nem ragadtatja magát.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKIOS GYULA.

Ant Frigyes

üveg- és porcellán kereskedése Nagyvárad,
Kossuth-utca, Mezey-ház.

Telefon szám: 474.

Preis R.

Paplan, madrac, szalmaszakok, paplanlepedő, párnahuzat toll állandóan kapható az ágynemű raktárban

Kossuth-utca 12.

Menyasszonyi kelengyét Vász-
nat és Fehérneműt csakis

Strohmayer Pál

cégtől vegyünk!

Raktár: Nagyvárad, Szent László-tér 1. szám
a kishíd mellett.

Telefon 166.

Telefon 166

Alkali vásárunk felülmul

minden versenyt.

Divat selymek 75 krtól.

Női divat szövetek 46, 63, 82 kr.

Mosó barketek 22, 28, 33, 40 kr.

Mosó bordúros delin 24, 26, 28 kr.

Raktárunk egyéb készlete dec. 31-ig tetemesen le van szállítva.

KLEIN TESTVÉREK divatáruháza. Zöldfa-ut elején.

Alkalmas olvasmányok a nagybőjtre!

Dr. Prohászka Ottokár

székéstebrvári püspök urnak legutóbb megjelent nagy-szabású műve:

Elmélkedések az evangéliumról.

E kiváló mű finom biblia-papírra van nyomva s kis 8-adrót alakban 786 oldalra terjed.

Ara vászonkötésben 8 kor., bőrkötésben 10 kor.

Kapható Buzárovits Gusztáv könyvkiedőhivatalában Esztergomban.

Ugyanott kapható az illusztris szerzőnek eddig megjelent többi nagybecsű műve is, úgymint:

Isten és a Világ. Különös tekintettel a természettudományokra. Második kiadás. Nagy 8-adrét, 250 oldal. Ara füzve 2 kor., 40 fill., kötve 3 kor., 40 fill.

A keresztény bűnbánat és bűnboesánat. A budapesti m. kir. tudományegyetemen hittani kara által a Horváth-féle jutalommal kitüntetett pályamunka. Második kiadás. Nagy 8-adrét, 325 oldal. Ara füzve 4 kor., kötve 5 kor.

Föld és Ég. Kutatások a geologi és theologia érintkező pontjai körül. Harmadik kiadás. Nagy 8-adrét 462 oldal. Ara füzve 6 kor., kötve 7 kor., 50 fillér.

Dominus Jesus. Nyolc konferencia, melyet s budapesti egyetemi templomban tartott dr. Prohászka Ottokár. Második kiadás. 8-adrét, 118 oldal. Ara füzve 1 kor., 20 fill., kötve 1 kor., 80 fillér.

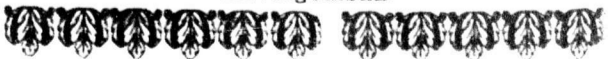
A diadalmas világnézet. Második kiadás. Nagy 8-adrét, XII és 292 oldal. Ara füzve 4 kor., kötve 5 kor., 20 fill.

Egybe ajánlom a fűdő urak becses figyelmébe dusan berendezett és nagyválasztékú szent kép, rózsafüzér és imakönyv raktáramat a legjutányosabb áruk mellett.

Mutatvány küldeményeket választás végett, valb mintá-képeket kívánatra szivesen küld

Buzárovits Gusztáv

könyvkiedőhivatala, könyv- és műkereskedése
Esztergomban.

:: Impregnált ::

gazdasági magvak

a m. kir. vetőmagvizsgáló állomás ólomzárjával ellátva minden zsák. Legmagasabb csira képesség és aranka mentességről szavatolunk.

Mauthner-féle

Vetemény magvak.

Virág magvak, — pázsit mag

Mezei János és Társánál

Nagyvárad, Szt. László-tér.

:: Nagyvárad Takarékpénztár épület. ::

Telephon: 249. szám.

Pénz.

Olcsó

töketörlesztéses kölcsönt

10—75 évre folyósít, ugyszintén régi drágább kamatu kölcsönöket kicserél, convertál a lehető legrövidebb idő alatt.

Házak, szőlők, földbirtokok

örök árban való *adás-vételét* vagy *bérlését* a legsikeresebb eredménnyel közvetít.

Földbirtokok parcellázását

saját költségére elvállalja és financiroza.

Faludi Ignác,

volt takarékpénztári titkár,
bankbizományi és hitelforgalmi iroda
Nagyvárad, Mészáros-utca.

Telefon szám 424.

27

Nemes kanári.

Saját tenyésztésű Seifert-féle gyönyörű remek furulyázó, szép átmenetű, mély dú-dú fütytyel 16 koronától 40 koronáig. Trute-féle nagyon szép sima éneklők 14—30 koronáig, harci jól éneklők 10—16 koronáig, tenyész nőstények jól etetők 4—6 koronáig. Élő megérkezésről szavatolok.

KUHN ANTAL

posta segédtisztánál Belényes Biharmegye.

Alapított 1889-ben.

Alapított 1889-ben.

Berkes Bertalan

Nagyvárad, Zöldfa-utca 21. sz. a.
TELEFON 180. TELEFON 180

A tisztaság kedvelők szives figyelmébe ajánlom »Emke« parquette és padló fenymázam, kerti butor festékeim mindenféle színben brundinom, butor, réz és ezüst tisztító szereim és cipőcrémem. Vevőimet 20 év óta elismert pontos kiszolgálásban és olcsó árban részesítem.

!! Kérem címemre ügyelni. !!

KRIEGER-FÉLE
AKÁCIA-CRÈME 2 KOR.

AKÁCIA-POUDER 1 KOR.
AKÁCIA-SZAPPAN 1 KOR.

LEOTÓKÉLETESEBB ARCTISZTÍTÓ és SZÉPÍTŐSZEREK. TÖRV. VÉDVE. HATÁSBUK CSODÁS. MINDEN ARCOT ÜDIT, FRISSÍT és SZÉPÍT. NEM CSAK HAZÁNKBAN, HANEM AZ EGÉSZ VILÁGON KÖZKEDVELTSÉGNEK ÖRVENDNEK.

FŐRAKTÁR: KORONA GYÓGYSZERTÁR

BPEST, VIII. KALVIN-TÉR
(BAROSS-U. SAROK)

POSTAI SZÉTKÜLDÉS
NAPONTA.

Cséplőgépek és gőzekék

fűtésre elsőrendű porosz kőszén, szivógázmotor üzemek részére különleges kokszt, antracitot, kétszer mosott »Henrik« aknai kovácsszén és faszenet legjutányosabban ajánl

KARNER EDE

szénnagykereskedő.

Budapest, VI., Váci-körut 51.

Telephon 159—18. — Telephon 159—18.

Sürgőnyozim: KARNER-BÁNYA Budapest.

ELISMERT, LEGHIRÉSEBB CSÉPLŐKÉSZLETEK TELJES JÓTÁLASSAL

HERKULES MOTOR VALLALAT
BUDAPEST V. VACZI-ÚT 30.

ELSŐRENDŰ SZIVÓGÁZTELEPEK ÜZEMKÖLTSÉG. LŐERŐ ÓRÁNKINT Kb. 1 1/2 FILLÉR

ÜZEMZAVAROK KIZÁRVA. ÁRJEGYZÉK INGYEN.

Tötös Mihály

Épület és diszmű bádigos mester
:: Bethlen-utca 36. szám. ::

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget hogy épület és diszmű bádigos munkáim mellett elfogadok teljes fürdő berendezéseket, szőkőkútakat és vízvezetőket saját rezervával, ugyszintén házaknak egész éven át jókarban tartását.

Nagyobb vállalatnál költség vetéssel díjtalanul szolgálók.

Helybeli és vidéki telefon száma 386.
Ugyanott két tanuló felvétetik.

Köszegen,

Vas megye vasuti állomás.

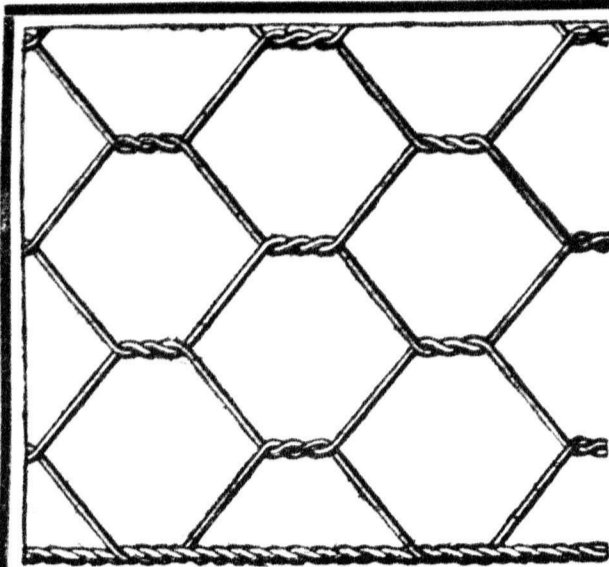
Dr. Dreiszker J.

VIZGYÓGYINTÉZETE ÉS SANATORIUMA

egész éven át nyitva. Rendszer: Priesnitz-Winternitz és Kneipp. Az intézet körül van véve gyönyörű fenyves parkkal, közelében a legszebb séták. Tiszta szobák, kitűnő ellátás, gondos orvosi felügyelet. Gyógykezeltenek: ideg-, gyomor-, bél-, máj-, vesebajok, csuzos bántalmak, bőrbajok, különösen lupus Bas d'ow-kór, agy és gerincbajok, hűdések stb. alkalmaztatik. Szénsavas fürdő, napfürők, villanyos massage, bizlaló kura. Napi ár 10 korona, ebben bennefoglaltatik: lakás, 3 szori étkezés, villanyozás, massage, rendes orvosi gyógykezelés és kiszolgálás. Üdülők és lábadozók is felvétetnek napi 8 koronáért.

Prospektust ingyen küld:

az Igazgatóság.

KERITÉS FONATOK

cinneze nagyválasztékban különböző vastagság méreteiben **1** □ méter **40** fillértől feljebb.

Réz- és vasbutorok, mozdó asztalok teljesen felszerelve, **márványlappal** legolcsóbban

Tarsoly és Risztó

vaskereskedésében N.-varad, Rakóczi-ut. Telefon 390

ALAPITTATOTT 1895-BEN.

DEO ADIUVANTE!

ALAPITTATOTT 1895 BEN.

Imrek Károly épület- és műbutor asztalos Nagyvárad, Szaniszló-u 46.

Tisztelettel értesitem igen tisztelt megrendelőimet valamint Nagyvárad és Biharvármegye igen tisztelt közönségét, hogy a szakmamba vágó mindennemű

épület- és műbutor munkákat

készítés végett elvállalok, azokat a legnagyobb gondtal és izléssel a mai kor igényeinek megfelelőleg tetszésre készítek bármely színben és mintára előnyös áráért. Nemkülönb. mindenféle butorokat átalakítok, javítok, fényezést és mattolást szakszerűen eszközölök. Továbbá zárdák, intézetek, iskolák, egyesületek, gazdaságok helyiségeinek felszerelését, azoknak gondosan való jókarban tartását illetve javítását jutányos árért vállalom fel. Magamat, valamint cégemet a nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlva, minél gyakoribb megbízásaiért esedezve vagyok kiváló tisztelettel **IMREK KÁROLY.**

Lakás és műhely Szaniszló-
utca 46 szám. — Jó fiúk
tanulónak felvételnek.

Helyi és vidéki meghívásra
azonnal megjelenek.

DAJKOVITS E.

művészeti fényirdája Fekete Sas palota.

Első áldozóknak különleges
alkalmi felvételek a legszebb
művészi kivitelben. Gyermekfel-
vételek specialitása.

Lift a Magyar Bank feljáratánál díjtalanul.

Lépcső feljázat a passageban.

Alapított 1850.

Alapított 1850.

Van szerencsém a n. é. gazdaközönségnek ajánlan
a legkitünőbb

vető-magvaimat.

Valódi eredeti kitüntetett
takarmányrépa-fajokat.
Obendorfi kerek sárga;

Mamuth óriás hosszú vörös, ecken-
dorfi olajbogyó sárga palackalaku
hosszu.

Államilag vizsgált, arankamentes, magyar
lucerna, stíriai vörös löhere.

Pázsit diszfű vegyülek.

Angol perje muhar, bükköny, paprika-
köles, kendermag, kék mák, dug hagy-
mák, cukor-cirok

Gazdálkodó és kereskedő urak figyelmét felhívom
juttányos áraitra.

A legjobb konyhakerti virágmagvak és gumók.
A t. gazdaközönség b. megrendeléseit a leg-
nagyobb készlettel várva maradok

kiváló tisztelettel:

Dell'Ortó Károly

magkereskedése a „Zöld Koszoru“-hoz.
NAGYVÁRAD, Szent László-tér.

Képes árjegyzéket kívánatra hérmelve küldök.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan telje-
síték csomagolási költség nélkül.

Üvegfestészet, edzési műterem, üvegcsiszolda
és tükörgyártó telep.

Neumann Károly

Nagyvárad, Teleki-u. 11.

a Kereskedelmi és Iparkamara palotájában.

Művészies kivitelű templomablakok
tervezése és készítése, üvegedzés, arany-
nyal és ezüsttel is.

Diszivegezés, címerfestészet.

Üvegcsiszolás, rézfoglalatok, modern
kirakat és kávéházi berendezések.

Tükörborítások, pecsétes régi tükrök
ujraöntése.

Árjegyzék, tervrajzok díjmentesen.

Félix gyógyfürdő.

■ Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett. ■

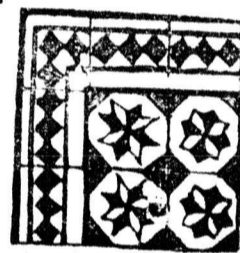
Európa leggazdagabb forró kénes hőforrás, víz hőfoka 50° Celsius. Gyógy-
javallat fürdő alakjában, csusz (reuma) és köszvény ellen. Női betegségek-
nél, idült méh és petefészek gyulladások, méh-hurut, medencebeli sejtszövetlob
és izzadmányoknál. Ivógyógymód alakjában, idült gyomorbántalmaknál, ma-
kacs székrekedésnél, máj és epehólyag betegségek-
nél, sárgaság és epekövek-
nél, meglepő gyógyhatás. Tükör, kád, mór, szénsav és **Iz**ap fürdők.

1908 évben 8600 állandó fürdővendég.

Állandó fürdőorvos, állandó gyógytár, 250 kényelmes lakó szoba, kitünő
vendéglők, jutányos étlap árak, állandó elsőrendű cigány zene, vasárnapon-
ként katonazene, tennis pálya, gondozott sétautak 200 holdas park. Május
1-től 16 vonat közlekedik naponta. Posta, távirda, interurban telefon.

Curtaxe és zenedij nincs! — Prospektust küld az igazgatóság!

Hirdetések
felvételnek a
kiadóhivatalba.

Ifjabb **WALLA JÓZSEF**

mozalk-, cementáru és műkö-
gyára építési anyagok raktára
Budapest Iroda: VII., Rottenbiller-u. 15.

Márványmozalk lapok
Mintázott cementlapok
Karmantus betoncsövek
Különböző műkőm. kák
Granit-terazzó, Betonmunkák

Csatornázások
Falburkolások
Metlachi lapok
Kerám és klinker-lapok
Fayence-lapok

Kelhezi lapok
Terrakotta aruk
Koagyagsövek
Chamotte téglák és anyag
Portland és románcement

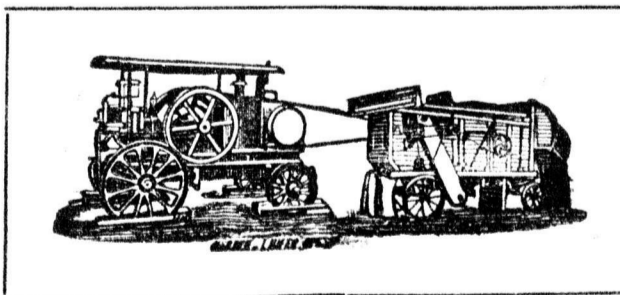
Telefon
76-26.

KŐACYAC és CEMENT, CSŐ

Telefon
76-36.

Hille nyersolaj- és szivógáz-motorok

Üzemköltség
óra- és lóerőnként
1 fél fillér.

Benzin-, világítógáz- és villammotorok.

Benzin- és
nyersolaj- **lokomobil** cséplési
célokra

Sugár Lajos

Budapest V., Lipót-körut 17. sz.

Pártoljuk a helyi ipart!

Tanulók felvételnek

Telefon 491. szám

**Eredeti saját gyártmányu
ESSLINGENI FAREDŐNYÖK**Acéllemez görredőnyök, vasszerkezeti munkák, vasrácsok,
tűzhelyek, sirkerítések, csavarárúk, épület vasalások stb.kizárólag **Szántó Dezső** mű- és épület lakatosnál
Szent János-utca 25. szám = Versenyképes árajánlattal szívesen szolgálók.

Pártoljuk a helyi ipart!

Tanulók felvételnek

Telefon 491. szám

**Legbiztosabb és legmegbiz-
!! hatóbb nyaraltatás !!**

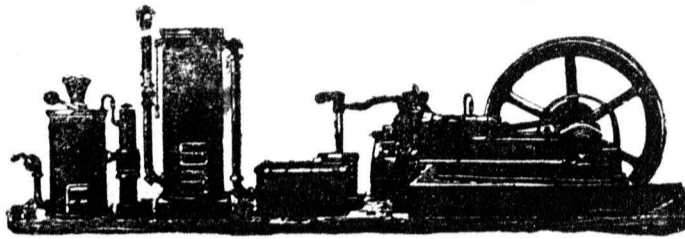
A nagyérdemű közönség b. figyelmébe ajánlom, hogy szörmeáruikat, téli öltönyöket, függönyöket, szőnyeget stb. nyaraltatás végett csakis szakmabeli egyéneknél méltóztassanak elhelyezni, hol kívánatra bármikor felmutatható legyen, a nyaralások tisztán kezelve, gondozva és kijavítva annak idején haza szállítottam. A raktárom s üzletem a károk ellen biztosítva van, azért kérem a nagyérdemű közönség szíves bizalmát.

Tisztelettel

ZIMÁNYI ANDRÁS

szücs mester.

Szinház-u. 4. sz. Dr. Adorján Emil-ház.

OSERS és BAUER kizárólagos motorgyár— **BÉCS, XX. Dresdnerstrasse 81—83** —Magyarországi fióktelep: **BUDAPEST, Podmaniczky-utca 18**
Szivógáz-motorok

a jelenkor legolcsóbb

üzeme 2—3 fillér üzemkölts.

ség óra lóerőnként.

Elismert elsőrendű szolid gyártmány. 1000-nél több telep üzemben. Szivógázmotoraink a többek között a következő helyeken tekinthetők meg üzemben:

Fleischer Bertalan, Cséffa, Nagyváradi mellett 50 HP szivógáztelep. Rosmann Samu, Moes, Kolozs m. 40 HP szivógáztelep. Allesz András, Marosludas 40 HP szivógáztelep. Ürmösy L. Magyar-Palatka 25 HP szivógáztelep. Kúdas István, Szászfalu, Lekenze mellett, 30 HP szivógáztelep. 92
Rosenzweig Efraim, Szék, Szamosujvár mellett 25 HP szivógáztelep. 1—26

BENZINMOTOROK.**BENZINLOKOMOBILOK.****MEGJELENT és KAPHATÓ**

minden könyvkereskedésben és tőzsdében

a

„Nagyváradai Címtár.”**Ára 6 korona.****Ára 6 korona.****Tartalmaz 50,000 címet.**Az 1908. év DECEMBER és 1909. év JANUARI összeírás alapján
összeállította: **KEMÉNY L. IGNÁC** tb. rendőralkapitány.

H Ú S V É T.

H u s v é t.

Alleluja! Föltámadott!
Igy zeng a lelkes körmenet.
Megszűnt a gyász, örömsugár
Ragyogja be a hiveket,
Miként az áhitat, íohász:
Fölszáll a tömjén, illatár,
Virágfakasztó, szép tavasz
Mosolya uigan szertejár.

Alleluja! Föltámadott!
Uj élet üdöe ébredex.
Bármerre nézek érezem,
Mily áldott, kedves ünnep ez.
Áldást adó Szentség nyomán
Ezernyi néptömeg halad,
A hit szelid nyugalma közt
Sziuuükben üdü, remény fakad.

Alleluja! Föltámadott!
Oh, hála édes Istenünk,
Győzött az üldözött erény,
Vigasztalást adtál nekünk.
S éltünk legyen bár bu, bajok
Között a lassu hervadás,
Ényészettől nem rettegünk,
Van győzelem, feltámadás!

Fülel Szántó Lajos

Jézus és a hitetlen tudomány.

Krisztus születése előtt 1491-ben egy pásztor nép vonult ki Egyiptomból abba a pusztaságba, amelyet délfelől a vörös tenger, északról a Sinai-hegy határoltak. Keletfelől ellenséges törzsek legelői valának, míg nyugatról az egyiptomi király összes hadi népével vette őket üldözöbe. Menedékük nem volt sehol, hacsak nem mennek belé a tengerbe, hogy mindnyájan ott vesszenek. A kivándorlók száma körülbelül másfél milliónyi lélekre volt tehető. Meg kell vallanunk, hogy soha nép nagyobb szorongatásban nem volt, mint Izrael népe Tiha-hirót vidékén. És mi történik?

A tenger kétfelé válik, a nép középen át megy szárazlábbal és szerencsésen eléri a tulsó partot.

A tenger közepéig követték őket az egyiptomiak, midőn hirtelen egy adott jelre elborítá őket a víz s egy egész hadsereg a tenger hullámaiban találta sirját.

Ez a történeti tény, melyet azóta zsidók és keresztények oly sokszor megénekelték, volt az igazi civilizáció kezdetel! Ennek a ténynek nagyszerűségéről és fontosságáról eleget beszélni és írni nem lehet, mert ez mentette meg a világ számára egyszer s mindenkorra a monotheizmus gondolatát és rendszerét. Ha Izrael

népe ott marad Egyiptom földén, elveszett volna, mint annyi más nemzet s az egy Istenben való hitre nehezebben jutottunk volna el. Izrael népe volt az, mely az örökkévaló személyes Istenben való hitet a maga patriarchái és prófétái, a maga vallási irodalma által megőrizte és csodálatos történelme által föltétlenül igazolta.

És mindannak a szépnek, jónak, nemesnek és igaznak, amit a civilizáció s az emberi ész azóta létrehozott, az a monotheizmus, illetőleg az e népből származó Megváltó tanítása, működése és keresztthalála volt az indító oka és védő vára.

A 18. század második felében a német irodalom és bölcselkedésnek úgynevezett „Sturm und Drang“ korszaka kezdődik; írók és bölcselek ellentétben a pozitív vallásokkal egy észvallást akartak alkotni, melynek tételei: Létezik egy Isten! Az ember lelke halhatatlan! A jó és rossz között lényeges különbség van! Az eszes akarat szabadon választ s választásáért Isten előtt felelősséggel tartozik!

Látni való, hogy ez az úgynevezett észvallás, melyre amint mondták, a józan emberi elme önmagától is reájön, lényegében nem egyéb, mint Izrael monotheizmusa, kiemelve természetesen azon erkölcsi és jogi szabályok közül, azon szertartási szabványok köréből, melyekbe azt az akkori korviszonyoknak megfelelően Izrael népének körülbástyáznia kellett, hogy vallása által nemzeti létét és nemzeti intézményei által vallását biztosíthassa.

Az észvallás nem hozott tehát létre semmi újat, sőt mivel a szabad kutatásnak e négy tételt is kiszolgáltatta, előre lehetett látni, hogy az észvallásból nem sokára alig marad meg valami. A kutatások, a feltevések, az elméletek egész sora jött egymás után, míg végre eljutottak a tökéletes nihilizmusig.

Izrael népe az egy Istenben való hitet nemzeti vallássá tette. Azt a Megváltót, akit még az első embernek azzal ígért Isten, hogy a földön a bűnnek és tudatlanságnak uralmát megdönti, Izrael a fogságból visszatérve s idegen népek uralma alá kerülve, már mint nemzeti hőst és nagy hadvezért képzelte el magának s így föltétlenül szüksége állott elő annak, hogy az Istenben való hit a nemzetiség szűk köréből kiemelkedve, a világ összes nemzetéinek közkincsévé váljék.

És ez történt meg Krisztus születése után a 34. évben a — Golgotán.

Itt teljesült be Izrael atyáinak és prófétáinak jóvendőlése és várakozása. Az ígért Megváltó meghalt, mint megtestesítője a nagy eszmének, hogy Isten minden embernek egyaránt szerető atyja, aki azt akarja, hogy mindnyájan szabadon cselekedjék a jót, egyenlő felelősséggel tartozván Isten előtt, ama nagy kérdésre vonatkozólag, szerették-e Istenet és igazi testvériségben éltek-e a földön. A nemzetiségi eszmétől elkülönített monotheizmus, mely a szabadságnak, testvériségnek, egyenlőségnek igazi édes anyja és egyedül illetékes magyarázója, ott született meg, onnan fakadt ki a Megváltó átdöfött szívéből, mint egykor Mózes vizet fakasztott a sziklából.

És azóta az emberiség 1875. éve már három táborra van oszolva. Az egyik rész, s ez fájdalom, még mindig a legnagyobb, sötétben ül és mitsem tud a mi civilizációnk áldásairól.

Ezek pogányok, akik többé kevésbé homályos vallási rendszereknek hódolnak, melyek a tudomány színe előtt mint a ködpárak szétfoszlanak. A másik tábor, teljes hitelt adva a történelmi tényeknek s a belőlük levont igazságnak, — imádja az igaz Istent és akit küldött Jézus Krisztust. A harmadik és szívós folyton növekedő tábor, elfordul Jézus tanításától, s a monotheizmust csak amolyan bölcséleti kísértetnek tekintve, nemcsak indifferentizmusba merül, hanem a tudomány összes fegyvereivel harcba megy a kereszténység ellen úgy is, mint elvet, úgy is mint szervezetet, ostromolva azt végki-merülésig.

Mindenesetre páratlan jelenség az uraim! — hogy a föld egyik alig ismert országának egyik félreeső tartományában 12 szegény iparosember élén megáll egy 30 éves rokonszenves fiatalember, maga is iparos, és azt mondja: „Nézzétek, mától fogva két táborra oszlik a világ, az egyik rész szeretni fog engem, a másik engesztelhetetlenül fog gyűlölni, mert nem békét jöttem hozni a földre. Engem üldöztek, titeket is üldözni fognak, de bizzatok, én meggyőztem a világot.“

És ez a nyilatkozat annyira beteljesedik, hogy ennek az elmúlt 1875 évnek története nem más, mint annak a harcnak története, amelyet ő megjövendölt. Voltak a történelemnek alakjai, kiket életükben csak gyűlölni lehetett. Neró, Iván cár és mások csak gyűlöletre voltak érdemesek. Ám ma már, ki gyűlöli őket? Voltak szeretetreméltó nagyságok: Mátyás király, Nagy Lajos és sokan mások, ámde ezeknek is csak lelkesítő emléke él! Egyedül Jézus Krisztussal van kivétel, az ő nevének hallatára a világ egyik része térdre borul, másik része ökölbe szorított kézzel kiáltja: „Ecz rarez l'imfame.“

Mi indít minket szeretetre és imádatra Jézus iránt?

Mi fanatizálja gyűlöletre és haragra Jézus elleneit?

Minket Jézushoz vezet az anyaszentegyházon s a hitforrásain kívül a teljesen elfogulatlan történelmi kutatások megdönthetetlen tanúsága. Amazok is tudományra hivatkoznak, még pedig a természettudományok világánál megejtett történelmi kutatásokra.

Különös jelenség az, hogy ma a nyugoti civilizáció második évezredének végén még mindig vissza lehet élni a tudomány nevével. Nincs az a veszedelmes felforgató bölcséleti politikai, vagy szociológiai nézet, amelynek tanait nem a természettudományok köpenyébe akarnák burkolni. Mivel pedig a közönségnek csak igen csekély része az, mely a természettudományoknak ma már rendkívül kifejtett rendszerében kellőképpen jártas volna s mivel még kevesebben tudják megkülönböztetni a valódi tudományos eredményeket a hangzatos és be nem bizonyított feltevésektől, nincs egyébre szükség, csak ügyesen keresztülvitt frareológiára és a vallást ezrek és ezrek előtt sikerül gyűlöletessé tenni anélkül, hogy akár az illető írók, akár közönségük, csak egyetlen vallásellenes állításukat igazolni tudnák. Mivel pedig mi, akik sokkal jobban becsüljük a tudományokat, mint a kereszténység ellenei, tőlük folyton igazolást, okadatolást követelünk, eljutottak ők magának az okság elvének félremagyarázásáig, sőt egyenes letagadásáig is. Többet mon-

dunk, eljutottak odáig, hogy előre kieszt el-
meleteik érdekében, képesek a tudományos ki-
sérletek eredményét meghamisítani, sőt a ter-
mészetrajzi felvételeket is elferdíteni és —
megpótolni, mint a legutóbbi Hackel-botrány
bizonyítja. Soha vakmerőbben, könnyelműbben
és célzatosabban a tudományokkal vissza nem
éltek, mint a jelen korban s valóban áldani
lehet az Istent, hogy a kereszténység oly ha-
talmos tábor tudott szervezni tudósokból, akik-
nek egyedül köszönheti, hogy még elfogulatlan
tudomány létezik.

Mi ennek a zürzavarnak az oka?

Mihelyt valahol benső ellenmondás rejlik,
bármily hangzatos is legyen a tétel, bármily
beváló legyen a beigazolás rendszere, a zavar
ki nem kerülhető. A nacionalizmus pedig, mely
Krisztus ellen harcol, ilyen benső ellenmondás-
ban leledzik.

Azt követelik a történelemtől, hogy legyen
teljesen elfogulatlan. Helyes, sőt csakis ez és
így lehet helyes, ámde másrészt kimondják,
hogy mihelyt a történetbuvár elismeri a cso-
dák, vagy a jövődölések lehetőségét, vagy azt,
hogy az emberi dolgokba valamely természet-
fölötti hatalom beavatkozhatik, az a tudományt
megfertőzti és meggyalázza.

Nos, hát ez ellenmondás.

A történetbuvárnak miután a forrásokat
komoly tanulmány tárgyává tette, szent köte-
lessége a szeméi előtt az események megalu-
kult képét úgy előadni, amint az valóban
végbement.

Ha én azt találok, hogy a Mózes köny-
veiben leírt tények teljesen egybevágóak az
egiptológia és az assziológia adataival, szabad-e
letagadnom Mózes történeti személyiségét, csak
azért, mert oly eseményeket vitt végbe, melyek-
et a természetben kívüli erők szerepe nélkül
megérteni nem lehet? Bizonyára nem. A his-
torikushoz az tartozik, hogy kimutassa korrek-
t források egybevetése által a történeti tény.
Hogy azt micsoda erők vitték végbe, az nem
hozza tartozik. — Ha tehát Reman és mások
Izrael népének történetét teljesen meghamisít-
ják, hogy ne legyenek kénytelenek csodás ese-
mények is elfogadni, ez soha sem lehet komoly
történetíró.

Izaiás próféta Krisztus születése előtt kö-
rülbelül 600 évvel élt és mint próféta leírja
Krisztus szenvedését és halálát, akár csak sze-
meivel látta volna.

Mit tett ezzel szemben az elfogult törté-
neti „kritika“? Miután kimondták, hogy jö-
vendőlést megengedni nem lehet, nincs más
hátra, mint azt a nevezetes passzust rámagya-
rázni a fogságban szenvedett zsidó népre. —
Igen de Izaiás első fejezeteiből nyilván kitűnik,
hogy ő a fogság előtt élt. Mit tettek tehát?
Ráolvassák, hogy Izaiás utolsó fejezetei apok-
rifek s egy másik Izaiás írta azokat s köztük
a fentemlített fejezetet is, mely eszerint csak a
fogságból visszatért zsidókra vonatkozhatik. —
Igen ám, csak hogy ilyen második Izaiásról
semmit sem tud a történet, sőt az izraelita
hagyomány sem.

Jézus élete sehogy sem érthető meg az ő
csodái nélkül. Mit csináltak hát, hogy kima-
gyarazzák? Ráfogták hogy az evangéliumok
csak száz év múlva leírt népies legendák,
mithoszok szövedéke.

Mikor ebből az álláspontból kikelt
szorulniok s az evangéliumok autenticitása
nyilvánvaló lett, kimondták, hogy az apostolok
tudatlansága és hiszékenysége alkotta a cso-
dákat, mert nemcsak azt irták le, amit láttak,
hanem azt is amit egyik másiktól hallottak.
Csak Lázár feltámasztásával nem tudtak mit
csinálni. Ezen Renan ur segített. Jézus életét
úgy írta meg, mint aki folyton rajongóbb, áb-
rándozóbb, betegesebb lett, míg végre beleegy-
zett a Lázár feltámasztásának csalásába, vagyis
Lázárt aki gyengélkedett betették egy sirba,
ahonnan aztán elő szállítani könnyű volt.

Joggal és méltatlankodással ítélte el nem-
csak a protestáns és katolikus egyetemek
tanárainak testülete, hanem minden olvasott,
művelt férfiú azt a szemérmetlen játékot, melyet
az ilyen historikus urak a történetírással űztek
és ennek dacára ma is űznek.

De hát ők kénytelenek vele.

Kénytelenek, mert mint mondják, a ter-

mészettudományok nem engedik meg a cso-
dákat annál kevésbé a jövődöléseket.

Nem célozom itt ezuttal a csodák lehetsé-
géről értekezni, csak egy kérdést legyen sza-
bad feltennünk.

Bebizonyította-e valaha minden kétséget
kizárólag a természettudomány azt, hogy sem
szellem, sem Isten nincsen? Bebizonyította-e
valaha, minden kétséget kizárólag a természet-
tudomány azt, hogy minden mozgás kizáróla-
gos oka az egyébként tehetetlennek bizonyult
anyag?

Erre a kérdésre eddigelé komoly termé-
szettudós igennel nem felelt. Olvassuk, halljuk
számtalanszor az elfogultságból származó két-
ségbeesés felkiáltását: „Ignoramus et ignora-
binus!“ de soha senki az elfogulatlan termé-
szettudósok közül nem állította, hogy a szel-
lemnek és az Istennek nem léte végleg eldön-
tött kérdés volna. És nem is teheték ezt.

S miért nem?

Azért, mert ha szellem nincs, ha Isten
nincs, akkor föl kell vennünk, hogy a termé-
szetben az első mozgást anyag és pedig egy
önmagától mozgó szervesetlen anyag indította
meg. Ezen feltevés mellett természetesen a
materializmusnak volna igaza, mert ha minden
anyag és anyagmozgás, nincs helye a termé-
szetben semmi csodának, és mi árulók va-
gyunk, a biblia pedig egy kitiltandó veszedel-
mes mesekönyv.

Csak hogy ha ez így van, milesz akkor
a természettudományval?

A természettudomány mozgástana és nyug-
vástana éppen az anyag tehetetlenségén alapul.
Mihelyt felfedeztek egy önmagától mozgó
szervesetlen anyagot, semmivé tették az összes
természettant, mert egyetlen fizikai törvény
sem biztos többé. S aztán, hogyan és mivel
indokoljátok meg egy ilyen önmagától meg-
mozduló anyagnak létét? Miért nincs ilyen
most is? Ha a mozgás az anyag lényegéhez
tartozik, miért nincs ilyen anyag seholsem?

Bármily mélyen fognak tehát okoskodni
azok, akik szellemet és Istent tagadnak, soha
de soha nem lesznek abban a helyzetben, hogy
a tagadásnak létjogát beigazolják, mert amíg
az anyag tehetetlensége fizikai törvény marad,
az is, hogy az első mozgó anyag a mozgást
kivülről kapta és pedig nem anyagtól, hanem
egy irányító szellemi erőttől. Ezt pedig mi Is-
tennek nevezzük.

Ugy de, ha éppen az anyag tehetetlenségénél
fogva el kell fogadnunk Isten létét, egy
prinus motort, mint Aristoteles mondotta, ak-
kor nincs jogosultsága annak, hogy a termé-
szet alkotója elé, mi parányok határt szabjunk.
„Eddig és ne tovább!“

Az okság törvénye, mely azt követeli, hogy
semmi sem létezhetik létező nélkül, semmi
sem mozoghat mozgó nélkül nem csak a
természettudományra nézve áll, hanem magá-
nak az anyagnak létezésére és mozgására nézve
is állania kell. Ez a mi értelmünknek és
minden értelemnek örök törvénye. Ha az oko-
zatot látom, joggal következtetek egy okra, sőt
annak természetére, akár látom azt az okot,
akár nem. S ha az emberiség a világ létéből
egy Isten léteire következtetett mindig, lehetet-
len volt ebben csalódnia. Sokszor keresték a
világ okát magát a természetben, ám ez bál-
ványozásra vitt. Sokszor kétségbeesve kiáltot-
ták, azt ugyan meg nem találhatjuk, ám ez a
modern hitetlenség. Az emberiség elfogulatlan
része megállott a nagy relytély előtt s így
szólt: „Isten kit a bölcs lángeszé föl nem ér,
léted világít, mint az égő nap, habár szemünk
belé nem tekinthet!“

És ez a helyes.

Ha Isten van, amint hogy van, az magát
bizonyosság nélkül nem hagyta. Lényének töké-
letességéből következik, hogy az embert, akit
képére és hasonlatosságára teremtett, magához
kellett emelnie. És ezt tette ő akkor, mikor
Ábrahámot bálványimádó rokonai közül kive-
zette. Ezt tette midőn szent fiát hozzánk kül-
dölte, s midőn érettünk meghalt, feltámasztotta.
Ezt tette, mikor sz. Lelke erejével fizeskét ha-
lászember apostolsága által megújította a föld
színt. Ezt teszi ma, mikor egyháza elő tani-
tása által szabadá tette az embert, egyenlővé

tette a kicsit és nagyot, testvérré tette az urat
és a szolgát.

És ha ezt az álláspontot elhagyjuk, hová
jutunk?

Lesz egy természettudományunk, amely
sem azt nem tudja megfejteni, hogy a szellemi
jelenségeknek mi az alapja, sem azt nem tudja
kideríteni, honnan az első mozgás. Nem adná
feleletet arra mi az élet, sem arra, honnét
kaptuk?

Lesz egy történelmünk, amelynek kutatás-
szabadságával minden historikusnak vissza kell
élnie, mert hiszen kezei megvannak kötve.
Neki inkább le kell tagadnia önmagát, sem hogy
természettőltyi lényt és működést elismerjen.

Fogják tanítani az anyag tehetetlenségét
és a generatio equivocát egyszerre. Keresik
minden tüneménynek okát egy másik tüne-
ményben, de megtiltják, hogy valaki a tüne-
ménynek és anyagok összegének okát keresse.
Letagadják az Istent, de azért beszélnek
becsültreől, morálról, sőt lelkiismeretről is.

Keresik mindenütt az abszolút igazságot,
de mikor az ember morális életéhez érnek,
Nerót és Szent Istvánt egy és ugyanazon vég-
megsemmisülésre méltónak tartják, mert hát
szerintök minden tudományos igazság mellett,
odaát nincs semmi igazság!

Lássák uraim ezen benső ellenmondások
azok, melyek miatt a béke Jézus Krisztus és
az ő ellenségei között teljesen lehetetlen.

Jézus Krisztus nekünk meghozta a teljes
igazságot mindarra nézve, ami nekünk szüksé-
ges, hogy Istenhez korrekt viszonyba kerüljünk.

S hogy Jézusban nem csalódunk, azt a
kereszténységnek 1875. évi szakadatlanul előre
haladó és mind áldásosabb működésének elfo-
gulatlan története bizonyítja. Mi nem szabunk
határt a történelmi kutatásnak, sőt követljük
attól a legteljesebb elfogulatlanságot. És ez az
elfogulatlan történelem igazolja, hogy mind ami
szép, jó, igaz és nemes Jézus óta végbement
és létrejött, ő általa, ő érte, ő vele és ő benne
jött létre.

A másik oldalon is szabadságot hirdetnek,
de Istenről nem szabad beszélni ott. Egyenlő-
séget követelnek, de az igazságnak és harag
feltevéseknek egyenlőségét is felállítják s a pol-
gárerényt és lelkitisztaságot éppen e miatt egy
piacon árulják a levetett ruhákkal. Testvérisé-
get hirdetnek, de csak azok számára, akiknek
egy jobb hazába való hitük már elveszett. Föl-
tétlen szabadságot követelnek a kutatások szá-
mára, de ha azok a hit felé vezetnének valakit,
azonnal kiközösítik, mint b gott embert és tu-
datlan csöcselékét.

Itt tehát uraim nem szabadság van, hanem
kényszer, nem kutatás, hanem hamisítás, nem
az értelem homályos itt, hanem az akaratban
van a teljes elfordulás Istentől.

* * *

Uraim! A végére értünk.

Láttuk, hogy a monotheizmus, mely Isten
kinyilatkoztatására alapulva Jézus tanításában
tetőzik, minden haladásnak előmozdítója. Láttuk,
hogy azt a Jézus Krisztusban való újjászületést
az egyházon és a kegyelem működésén kívül
a teljesen elfogulatlan történetbuvárlatnak kö-
szönjük. Másrészt láttuk Jézus ellenfeleinek
siralmas vergődéseit, melylyel a természettudo-
mányt megromtva magát a történetbuvárlatot
teszik lehetetlenné a jözan ész nevében. Láttuk
végül azt a szellemi zürzavart és tehetetlensé-
get, amelyet a közönség megromlására még
mindig törekszenek leplezni.

E két álláspont között nem lehet béke
soha.

Ha tehát fel akarjuk világosítani a közön-
séget arról, hogy nem a nacionalizmusnál és
hitetlenségénél van az igazság és elfogulatlan
kutatás szabadsága, akkor új feladat előtt ál-
lunk.

Elleneink főleg az isteni kinyilatkoztatás
történetét és az egyház történetét ostromolják,
hogy bebizonyítsák, miszerint Isten az ember-
hez közvetlenül nem szólt soha, mert nincs
aki szóljon; nekünk tehát kötelességünk a
bibliai tudományokat hatékonyabban felkarolni
és művelve népszerűsíteni.

Ne legyen egyetlen papnövendék sem, aki
a szent írásban nem csak kellő jártasságot,

hanem annak védelmében is a kellő ügyességet meg ne szerezze. Sokkal nagyobb szükségünk van a biblicumra, mint általában hinni szeretik. Alapos theologiai képzettség, Jézus szellemének mélyes átértése és átérzése lehetetlenek a bibliai tanulmányok teljessége nélkül. Az egyház történetre ugyanaz mondható. Csak hogy nem elég, ha a papság van e téren felfegyverezve. Szükséges, hogy a világi hívek érdeklődését is vissza fordítsuk a könyvek könyvére.

E mellett nagyon figyelemmel kellene kísérnünk azon irodalmi műveket és előadásokat, melyekben a természettudományokkal, történelemmel és bölcsellettől oly rutul visszaélnék. Egyet sem szabad alapos felelet és cáfolat nélkül hagynunk.

Mert sokszor jönnek ragadozó farkasok báránypémben, akikről a román közmondás azt mondja: „Dracul atuncie mai blăstămat, când își face cruce!” Az ördög akkor leggonoszabb, mikor keresztet vet magára. Sokszor a valláserkölciség, a tudomány és a szabadság álarca alatt az istentagadást, vagy ahhoz közelálló tévedéseket hirdetnek.

A katolikus hit és tudomány világszerte új lendületet vesz. A tél elmúlt, az éj homálya eltűnt, mindenütt a tavasz virulása, a munka új korszaka hívja tette Jézus Krisztus gyermekeit. Mi is azok vagyunk, mi tartóztat hát vissza minket a katolikus tudományosság lendületesebb művelésétől, mikor Jézus lelke szüntelen velünk vagyunk?

Gedeon.

Messzina.

Mormolt a tenger. A szép barna lány
Csak nézte csöndben, némán, elmerengve,
Amint sétált az ifju oldalán.

A férfi sem szólt az ünnepi csendbe.
Fölöttük a csillagok miriárdja.
Kék ég borult rá a szerelmesekre.

Kar karba fűzve, kéz a kézbe zárva,
Két szív, egy érzés, két lélek, egy álmom,
S körül Messzina legszebb éjszakája.

Szellő ha indult gyöngye, röpke szárnyon,
Hullám ha rebent a partok felé,
Eltűnt előttük gyöngéden, vigyázón.

A lány megszólalt: Mondd, nem érzed-é,
Hogy e csodás, bűbajos éjszakát
A jó Isten csak nekünk rendelé?

Az ifju szólt: „A mindenségem át
Valami sejtés hozza im felénk
A gyermekévek szent áhitatát. . . .”

Ismét hallgattak. És úgy érezték,
Mint hogyha a nagy, a hatalmas Isten
Rajtuk nyugtatná jóságos szemét. —

Benn a városban, nem is távol innen,
Harsog az ének, a pohár tele,
Duhaj szerelem, vad jó kedv a szivben.

„A szép Helénért! Kinek a szeme
Százmilliót ér! És a picli lába
Királyi trónra is ráillene!”

„Mit trónra! Szól a másik most reája.
E lábhoz a trón hitvány semmiség!
Én az oltárra fenném föl magára!”

A harmadik tovább folytatja még:
„És én lennék az áldozatkész papja!
Biz Isten, hét nap ott térdeplének!”

„Friss pezsgőt ide!” Kicsordul a habja,
Szinültig gyöngyöznek a serlegek
S összekocintnak, vidáman kacagva.

„Isteni asszony — vagy lány — e sereg
Imád — hozzánk légy hát jó néha-néha —
Istenhez illő e cselekedet!”

És egyik ifju, nagyhaju poéta
Folytatja: „Hölgyek, urak pernyi csendet!
Némuljon el a kacagás, a tréfa!”

Egy szót szenteljünk még a kegyeletnek!
Vegyünk bucsut az elcsapott Istentől!
Öreg! Halld hát szavát egy volt hivednek!

Fohászom hozzád száll egész szivemből,
Mint száll a gyöngy itt e teli pohárba'.
Messzina ajkán, hallga, ima csendül.

Ez az utolsó szó Szičiliába',
Mely hozzád száll még, édes öregem.
Csodát kérünk, egy csodát utoljára.

Papoknak róla nekünk szüntelen,
Hogy a csodákat nyakra-főre gyártod.
Adj egy csodát most nekünk, Istenem!

Kicsit kérünk, szerények vagyunk, látod.
Csak egy földrengést kérünk, semmi mást.
Rázd meg egy küssé, öreg, ezt a várost!”

Mi ez? Az arc mind halaványra vált.
Remeg a kéz, a pohár földre hull,
Mégfagy a mosoly — síri némaság —

A mélységből im szakadatlanul
Robaj, morajlás, zúgás hallik egyre,
Mint hogyha két világnak harca dul —

Majd egyre jobban, jobban közeledve,
Megrázza a remegő falakat,
Csillárt, ablakot, zúzva, földre verve. —

És a mélységből ime fölszakad
Üvöltő jajszó, pokoli vihar,
Hogy a legbátrabb szó is fönnekad. —

A kacagás, a jókedv, mind kihál.
Halálordítás, rémes jajgatás
Száll ajkról-ajkra vad hangjaival.

Egy rendülés — egy szörnyű roppadás —
És a kacagó, jókedvű Messzina
Sötét, véres romthalmaz, semmi más.

Kiszáll a tenger és száguld pusztítva.
Halál nyomában. S hová fel nem ér,
Lágoszlop csap fel, pattogón, ordítva.

S a rőmbadöntött paloták alatt
Mint hogyha hallhatók lennének éppen
Halálba fúló, elvesző szavak.

Hörögve, félig lázban, félig ébren
Sóhaj kél itt-ott: „Halál vár reám
Az Urnak sujtó, büntető kezében.”

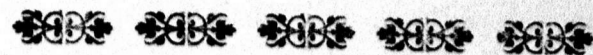
S nem messze, ott, hol a szép barna lány
A tengert nézte némán, elmerengve,
Boldog szerelmesének oldalán,

Pihent az ég, a föld ünnepi csendbe'.
Fölöttük a csillagok miriárdja.
Kék ég borult rá a szerelmesekre.

Az ifju szólt: „Nem hallod? Mi e lárma?”
A lány felelt, szelíden mosolyogva:
„Talán a föld szívének dobbanása.”

Mit sem hallottak. És kart karba zárva,
Megálltak. És úgy érezték ők éppen,
Mint két kis gyenge, pihenő madárka
A nagy Istennek áldó két kezében.

Dr. Krüger Aladár.

Az ütközetek mai lefolyása.

I. Lovassági ütközet.

Az ultimátum el lett vetve; az ellenség nem akarta a békés kibontakozást, s az ellentétek elsímitása a fegyverekre lett bízva. Amit Európa évtizedeken félt és rettegett bekövetkezett. A diplomácia visszavonult, hogy a cselekvést a tábornokokra bizza.

A háboru kitörésének harmadik napján rengeteg lovasság lett a határszélre szállítva s miután a gyalogság összpontosítása is nagy léptekkel haladt előre az ellenséges viszonyokba való bepillantásra egy lovashadosztály lett kiküldve. Pitymalatkor nyeregbe szállott a huszárság s egy rövid „imához” vezérlés után megindult a lovas hadosztály.

A lovasság megindulását az elővéd nyitotta meg. Elöl egy lovas század ment, mely után 800 lépésre egy osztály ügetett s ezeket követte 2000 lépésre egy lovas üteggel megerősített lovas rend. Csak az elővédet képező csapat után 3000 lépésre jött a tulajdonképeni főcsapat. A lovak szinte kényesen táncoltak a bámulók kíváncsi szeme előtt. Patáik alatt fehér porfelhő verődött fel a levegőbe s már a 6—7 sorban levő alig volt felismerhető. A legénység pirosbarna arcán erő és elszántság ragyogott, míg a tisztékén huszáros feltűnés vágya tündökölt.

Mindnyájan közös sors érzetétől áthatva több-kevesebb megindulást igyekeztek elrejtetni, a határon átlépve azonban még egyszer mindenki visszafordult a fetkelő nap pirjában ragyogó édes haza felé . . .

Az elővéd háborítlanul lépte át a határt. Szép sima, messzeségbe futó sík terült el előtte, melyen csupán néhány lankás domb zavarta meg az áttekintést. Apró kis cserjés szegélyezte a nyugati oldalon, de keletre szinte a végtelenbe vészett el. Néhány apró erdőcske s elszórtan feltűnő pirostetejű házak tették a tájat változatossá. Különben csend és némaság honolt a tájon és az ellenségnek nyoma sem látzott.

Egyszer csak a keletre nyuló sík peremén fehéres porfelhőcske tűnik fel. Mintha csak az ég kékjén apró bárányfelhőcske lenne. Az elővédhez osztott tiszték gyorsan látcsöveikhez nyulnak s merő figyelemmel tekintenek oda. A kis felhőcske alakja folyton nyulik s a felszáló porfelhő szinte az ég végtelen kékségébe verődik fel s így árulja el már jó előre, hogy ellenséges lovasság jön felénk. A figyelő tiszték megerősítik ezt a tényt s maga az elővéd széles formában kiterjeszkedik, míg a hátul jövő csapatoknak egy lovas tiszt viszi meg a hirt, hogy ellenséges lovasság közeledik.

Itt az ellenség! Terjed el a sorok közt vilámgyorsan. A kíváncsi tekintetek mind arra fordulnak, a merre az ellen jelentve voit s mindenki találgatja, milyen nagyságu, s vajjon milyen erősségű is lesz. Az egész csapat lázas izgalomban van s miután a végtelen mélység itt lehetlenné teszi a váratlan megrohanást, készülnének a nyílt s kemény ütközethez. Lovas tiszték, küldöncök vágatnak le és fel s rövid szabatos utasításokat adnak s vesznek át. Az emberek arcán pedig kiül a bizonytalanság által felébresztett rettegés, melyet még a legbátrabb is érez mielőtt az események magukkal ragadnák.

A messze távolban fehérülő porfelhő mögött már tisztán kivehető a lovasság. Végtelenbe nyuló soraik szinte a földből látszanab támadni. Számuk percről-percre nő s gyors mozdulataikról jól lehet látni, hogy ők is észrevették csapatunkat és sietnek csatarendbe fejlődni. Az eleje széles vonalba oszlik szét s a mint a füves síkra érnek szinte egyszerre eloszlik a porfelhő s teljes pompájában mutatkozik széles arcvonalkuk. Szabad szemmel alig látható kis

vonal az egész, de távcsövel nagyon jól kivehető. Mint egy medréből kilépő vizár indul a sötét tömeg ellenünk támadásra.

Egyszerre csak oldalt tőlünk felhangzik egy tompa dörrenés, melyet csakhamar újabb dőrej követ így jelentve mindnyájunknak, hogy már megkezdte tüzérségünk munkáját. Az ellenség soraiban nehéz gránátok csapnak le, majd pusztító srapeltek robbannak fel fejük felett s zavart, rendetlenséget igyekeznek soraikban okozni. Alig szólnak azonban egy két percig lövegeink már sziszegve repülnek át soraink felett a feleletet adó ellenséges gránátok.

A csapatok még négy kilométerre vannak egymástól s már ott röpködnek körülöttünk, sőt nem ritkán köztünk is az ellenség halált hozó golyói . . .

Tüzérségünk első lövései azonban felébrésztették bennünk a szunnyadó harcvágyat. Az arcokról eltűnik a közel jövő bizonytalanságának fakó remegése s az életért való harc elszántságának s a körülmények folytán halálos veszedelmek közzé jutott ember kétségbeesett küz. elmének ad helyet. Ló és lovas szinte egy test lesz s a gyors ügetés fellelkesíti az embeket. Lovas hadosztályunk még az ellenséges tüzérségi tűz előtt felvette harci alakzatát. Elöl két lovas ezred széles arcvonalba fejlődött, míg a bal és jobb szárny mögött 3-400 lépésre szintén egy-egy lovas ezred lett vezényelve. Bal oldalunkon már régen szóltak ágyúik, míg jobb oldalt 3 géppuska osztagunk igyekezett fedett állásba. Az ellenség szintén kész volt felfejlődésével s még csak néhány perc választotta el az összeütközést.

Ahogy a szem végignézett a széles harcmezőn isteneknek való látványban volt része. Két egymás felé rohanó ércfal. Az arcokon halálos meredség és elszántság ül. Az ellenségnek állatbőr kucsmája szépség dolgában messze mögötte maradt a mi huszárjaink fehér szőrforgójának!

Mint egy sötétbarna viharfelhő úgy nézett ki az ellen barna egyenruhájában, huszárjaink pedig mint egy aranyos napsütötte felhő a szivárvány minden színében ragyogva . . . Minden ember délcegen s huszáros bátorsággal könnyedén ült rohanó paripáján. A rettenetes suly alatt szinte tompán dübörgött a föld s a távol háttérben sűrű csattanással dördültek meg a már egymás megsemmisítésére törekvő ütegek.

A hatalmas kép egyszerre fellelkesít mindenkit. A szivekben fellángol a huszár virtus s a keblekben forrongó tettvágygyá izmosul az erő! Az erő ez a hatalmas érzés kilép medréből s urrá lesz minden gyötrő kétségen és remegő bizonytalanságon. A lelkesedés nem tűr gátat s mivel az ellenség még messze van hatalmas csatakiáltásban tör ki:

— Rajta fiúk! rajta!

A lelkes kiáltást szinte megértik a lovak is. Az ügetés átmegy vágatásba. A lovasok előre hajolnak s szinte már nem is emberek. Egy hajmeresztő izgalom hatása alatt görcsösen fogják fegyvereiket s kéjes vadsággal véresre sarkantyuzzák lovaikat, hogy annál hamarabb siessenek harcolni, ölni! Mindkét részen csak ez a vágy dobantja a sziveket s most kihál mindenki szívéből a remegés, vagy a halál zord félelme. Nem fél a sebtől, gyönyörrel várja saját véreinek hullását is, — csak egy érzés viszi előre — az ellenség megsemmisítése még a saját pusztulása árán is! Az ember megszűnik létezni s a szivekben a könnyörület helyén vérengző vadság támad.

A két csapat alig van 1600 lépésre egymástól s így alig két perc hiányzik az összecsapástól mikor egyszerre csak vad kattogás hallatszik s mindkét oldalról majdnem egyidejűleg megkezdődik a géppuskák működése. Egész golyózápor hull a lovasokra s bár csupán egy percig szól tompa kattogásuk, hatásuk óriási. Lovak s lovasok dülnek ki s az utánuk jövő vadul vágatnak át társaik teste fölött. Sok ló és lovas halálos sebtől vérezve nem érez semmit, csak vágat tovább az örült forgatagban.

„Rajta fiúk! rajta!”

Az elkeseredett, vad csatakiáltás szinte a velőkig hatna, ha váratlanul meghallanánk, de itt most senki sem döbben meg tőle. Itt most

mindenki ölni akar s a fényes acélkardok szikrázva emelkednek fel a levegőbe. A karoknak alig van idejük csapásra emelni szabályukat, már a két acélfal összeroppant. Az elsők szinte el lettek a rettenetes roham sulya alatt tiporva s az utánuk jövők könyörtelenül kaszabolják le őket. A pengék szikrázó fényessége eltűnik s helyébe a bíborvörös meleg vér piros színe támad. Káromkodás, szitok, biztatás, vad ordítás, rimánkodás, a sebesültek jajgatása, a lovak vad nyerítése, a kardok összecsengése pokoli zajba olvadnak össze. A gyilkos pengék nyomán felszökik a meleg vér s a földre hullott sebesültek a rettenetes izgalomban még ott is ütök, verik marcangolják egymást.

Néhány perc az egész s aztán a vert lovasság visszafordul s vad vágatással — most már rémülettel szívében — futásban keresi a menekülést. A győztes huszárság sietve gyülekezik, míg rendet teremt megtépázott soraiban, már hallatszik újra az ellenséget üldöző géppuskáink vad kattogása, melybe csakhamar beleszólnak sietve előre vágató lovas ütegeink tompa dörrenései. A futók félelme szinte pánikká válik s bár csak mar kiérnek a géppuskák tüzéből rémülettel látják, hogy már nyomukban van újra a már rendezett tömegben üldözésére indult a huszárság!

*

E harctéren visszamaradt sebesülteket pedig gyors orvosi segélyben részesítik. Barát és ellenség egyforma bánásban részesül. A rögtönzött segélyhelyeken gyors ápolás alá lesz véve minden sebesült s hol pár perccel előbb a halálos gyűlölség vad gyilkolásban tobzódott, ott most az irgalom és szeretet gyöngédsége irt hoz minden fájó sebre.

II. Gyalogsági ütközet.

Két napi nehéz és fárasztó menetelés után az elővédhez jelentés érkezett, hogy nagyobb számu ellenséges csapat vonul fel velünk szemben s talán 2 óra múlva összetalálkozunk. Az elővéd igyekezzék tehát a nyugati határt szegélyező magaslatokat elérni.

Az ellenség közel! s két óra múlva harc!

Az elővéd emberei egymásra néztek s arcukon az öröm és a bizonytalanság nyomasztó érzete váltakozott. A legtöbben fiatal, nőtlen emberek voltak, kiket az élet még nem fűzött annyi csodálatos erős szállal a földre s így csakhamar a közeli harc izgalmas lelkesedése vett rajtuk erőt. Még két óra s aztán kezdődik a játék, melyre győzelem és hírnév ellen a rokkantság s a halál a tét.

A mi csapatunk egy egész hadtest volt s maga az elővéd 3 részből állott. Elöl egy század menetelt s 600 lépésre utánna egy zászlóalj melyet 1400 lépésre egy tüzérezreddel megerősített gyalogezred követett. Csak e csapatok mögött 2000 lépésre jött a tulajdonképeni főcsapat beláthatatlan hosszúságban.

Az elővéd sietett az utasítás értelmében elfoglalni a nyugati magaslatokat. A teljes hadi felszerelésű katonák szinte lihegtek a sietségtől. Homlokukra kiült a verejték s tekintetük folytonosan kémlelve nézte a messze tájat. Néhányan halkán beszélgettek, de pár szót kiejtve újra elhallgattak. Nem volt ez beszélgetésre való alkalom; most ércorkok fognak megszólalni s acélsövények adják meg rá a választ.

A terep lankás dombok s néhány magasabb emelkedésből állott. A nyugati domb szegély szinte uralta az egészet; hogy azon túl mi van nem tudta s nem is kérdezte senki. A domb előtt egy hosszukás falu pirostetejű házakkal terült el s távolabb tőle egy hosszan elnyúló erdő. Imitt-amott néhány tanya, vagy magános ház tünt fel békés némaságban, nem is álmódva a közeli veszedelmekről.

Az elővéd behatolt a faluba s az emberek a széles utcán kétfelé váltak s a házak falához simulva soronként mentek előre. A falu körül s a mellék utcákba apró járőrök mentek s a görbe utcákon csakhamar eltűnt acélszuronyuk fehér csillogása. A menet célját képező magaslat már nem volt messze; még tíz percnyi ut s mindjárt megszűnik a rejtély, mely most még oly nyomasztó. A bizonytalanság ez a kínzó ördög eltűnik s helyébe lép a látás és tudás tündére.

A falu nem volt ellenséggel megszállva, némán, csendesen terült el. Lakosai nem jelentkeztek sehol se, úgy látszik elbujtak vagy elszaladtak jó előre. Az előre vonuló csapatok nem találtak senkit se benne.

Az elővéd átkutatta a falut s aztán újra összezárkózott, hogy tovább folytassa útját, mikor egyszerre csak néhány ágyulövés reszkedett meg a levegőt s a már közeli dombok fölött ködszerű finom fehér felhő csapódik fel a levegőbe.

Elkéstünk! Az ellenség már elfoglalta állásunkat.

Az ágyulövésekre az egész elővéd hirtelen feloszlott. A század sietett a falu szegélyét birtokába venni, míg a felfejlődő zászlóalj egyes fontosabb helyeket foglalt el az utánna jövő ezred számára.

Az ezred mögött levő tüzérség sebesen vágatva vonult fel egy kis csalitos dombra s alig néhány másodperc múlva már ő is felett az ellenség ércorku üdvözletére. Maga az ezred nagykiterjedésű terepet vett birtokába s majdnem összes fegyverét harcra küldte.

Az ellenséges ágyutüz pillanatról-pillanatra erősödött s mikor az elővéd harcra fejlődött, megszólaltak a géppuskák is. Csapatjaink az első tüzkérésztésben derekasan viselkedve széles, egysoros alakzatba mentek át, úgy, hogy az ellenségnek tűzözpontosítását lehetetlenné tegyék.

Végre el lett a falu érve s csakhamar mink is viszonzhattuk a már erős ellenséges gyalogsági tüzet. A tiszték látszóvekkal felszerelve hangosan adták utasításaikat, jelezve s figyelmessé téve embereiket hol van az ellenséges gyalogság elrejtőzve s hova összpontosítsák tüzelésüket. — A tüzelés megnyitása után gyors egymásutánban dördültek el lövéseink s feszült figyelemmel iparkodtunk lövéseink határsáról meggyőződni.

Az elővéd összes csapatjai felvették a tüzharcot s a főcsapat csakhamar jelentékeny erősítést küldött. Tüzérségünk ugylátszik kitünő helyen állt, mert az ágyuk szakadatlanul bőmbölte s tüzelésük láthatóan elősegítette főcsapatunk harcra lépését. Egyik dandár a másik után lett tüzvonalba vetve, míg az oldalt húzó erdőszegélyben egy egész gyaloghadosztály igyekezett láthatatlanul előre haladni.

Az erősítések megérkezése után egyes csapatok megpróbáltak előrejutni s az emberek hasoncsuszva, négykézláb igyekeztek terepet nyerni s a tüzelést előre vinni. E művelet azonban az ellenség folytonos tüzelése folytán nagyon nehéz volt, ennek dacára sikerült egy zászlóaljnak 200 lépésre előre jutni. Bátor példájukat csakhamar követte több csapat is mindaddig, míg az eredményes tüzharc vonalába nem ért az egész. Néhány fontos pont így kezünkbe került s minthogy az ellenséges tüzérség néhány perc óta hallgatott s a gyalogsági tűz is mindinkább alábbhagyott egy dandárunk feltüzött szuronnal hirtelen támadásra indult s bár az ellenséges tüztől sokat szenvedett megtartotta kezében a magaslat egy részét s oldaltüzt alá vette az ott maradt ellenséges gyalogságot. Dandárunk sikere mámorossá tette az egész harcvonalat. A tüzelés be lett szüntetve s mentünk mi is előre, támadásra, de már érkezésünk előtt az ellenség elhagyta — dandárunk sűrű golyózápora közepete — a magaslatot.

Az ellenség előre tolt dandára vissza lett verve!

Lihegve a gyors hegymászástól, értük el a tetőt. Pár percig pihenést keresve levetettük magunkat a földre. Ahogy így fáradtan, porosan saját, vagy bajtársaink vérevel egyenruhánkon a földön fektüdtünk, még mindig lelkesen fegyvereink sikerétől, kibontakozott előttünk az egész pompás csatakép.

A visszadobott ellenség eltűnt egy vízmosásban; útját néhány hátramaradt halott és sebesült jelezte; az átelleni hegyek mögöl azonban már megkezdte tüzérségük a gyilkos tüzelést. A tulsó hegyek, az utak és házak, mintha csak ontották volna ki magukból az ellenséget. Amerre a szem csak nézett, mindenütt villogó szuronyt s ellenséges piros sapkát látott. Pillanatnyi győzelmünk alatt előre vonult tüzérségünk csak úgy ontotta a tüzet s gépfegyve-

reink kattogása szinte sikké tett bennünket. Most látszott meg teljes pompájában a mi erőnk is. Mindenütt ember! A faluból, az erdőből, a tanyák és a házakból a mieink siettek előre, testvéreink, rokonaink, véreink sőt több a bajtársaink! A szívünkben levő lelkesedés nőtt s pillanatról pillanatra jobban hevítette a saját erőnk érzete. Pillanat alatt feledve lett veszteségünk, az első lövések izgalmai, bajtársaink panaszos hörgései, csendes komor halott arcuk vagy szörnyű káromkodásuk: most csak győzni akartunk! Csak előre menni lépésről lépésre s büszkén mutatni hatalmunkat! Egy tüzer ezredet, mely lábainknál a hegy alatt a déli szürny felé vágatott lelkesen megjeleneztük s irigylünk, hogy nekünk nincs oly romboló fegyverünk mint nekik. Lelkesedésünk tüze hirtelen kemény parancs fegyelme alá lett rejtve s állásunkból megnyitottuk pusztító fegyvertüzünket.

A tulajdonképeni ütközet csak most kezdődött. Mindenütt előre vonuló katonát lehetett látni Lovasok nyargaltak le és fel parancsokat hozva vagy adva. A háttérben ezer lépésre fölünk egy kötött léggömb emelkedett mind feljebb és feljebb az azurkék levegőbe. A falu néhány háza hamarosan sebesültek és betegek részére kórháznak lett berendezve s a háztetőkön vigan lobogott a fehér zászló nagy piros keresztje.

Oda tilos az ellenségnek célozni és löni.

A hegyek alatt csupa mozgalmas és pillanatról pillanatra változó élet. Nehéz löszeres kocsik s könnyű gépfegyver osztályok vágatnak rendeltetési helyükre. Néha egy-egy páncélozott automobil kattogó zaja hallatszik, más-más pedig néhány túlközlő motorkerékpár nagy zajjal, eszeveszett sebességgel surran el. E zürzavaros s mégis pontosan szabályozott életet néha azonban megállítja egy-egy véletlenül oda tévedő ellenséges gránát vagy srappell...

A hátulsó dombok egyikén temérdek lovas tiszt által körülveve táborozik a hadvezetőség. Az ő kezükben van letéve az egész csapat sorsa. A pillanatról pillanatra változó csata helyzetének megfelelő intézkedés onnan lesz a csapatokhoz továbbítva. Ugyszólván minden harcoló csoport telefonnal bír s az utasítások, jelentések így lesznek továbbítva. Nyílt helyen fekvő tűzvonalhoz nem is lehetne szóbeli utasítást juttatni, oda teletonon kívül legfeljebb zászlójelzéssel juthat el parancs.

Sebesültek jönnek vissza bekötött fejfel, karra, vagy lábbal tovább küzdeni a tűzvonalba, míg ujjabakat visznek hordágyon, vagy segítőkezek támogatják jobb és bal oldalon. A fegyver, ágyú és géppuska pedig folyton szől s rettenetes lármáját csak pillanatra mulja felül egy mellettünk eltalált ember velőig hátó kiáltása. De most nincs a szívekben részvét még saját bajtársainkkal szemben sem, most harcolunk, küzdünk és győzni akarunk!

Gyilkos tüzelésünk végre is elhallgattatja az ellent. Egyik lövegje a másik után lesz használhatatlan s a friss csapatok melyeket harcba dob csak új veszteség reája nézve s e küzdelemben elveszni nem akarván, lassan visszavonja csapatait.

A visszavonulás elő lesz gondosan készítve. Egész harcoképes tüzersege a gépfegyverosztálya rettenetes tüzelést kezd s e gyilkos golyózápor fedezete alatt egyik osztály a másik után siet vissza új állásába. Az első visszavonuló csapat azonban újra felhevili lelkesedésünket s látva az ellenség gyengeségét saját erősségünk mámorossá tesz. Fegyvereink szakadatlanul szólnak s egész sorokat dütenek ki az ellenség hátráló csapatjaiból. A szuronyok újra fel lesznek tűzve s mikor már nem bírunk tüzelésünkkel több veszteséget okozni, megyünk előre mint valami sötét viharfelleg gyászt, fájdalmat, halált s megsemmisülést hozva elleneinknek. Tüzersegiünk gyors vágatással siet előre, s géppuskáinkkal együtt tökéletessé igyekszik tenni ellenségünk leverését.

Seregünk egy része pedig megy az ellenség elhagyott állásába. Az összes dobok, kürtök és katonai zenekarok szólnak s szívünkben a győzelem érzését szinte földöntulira fokozzák. Néhány sebesült ki eddig vonzolta magát kidül. Se baj! Csak tovább! hiszen miénk az ellenség hadállása, miénk a diadal! E mámoros érzés az ur rajtunk s meg sem borzadunk

mikor a legelső rohamja alatt felrobban egy akna s testdarabokkal, jajgatással s fojtó gázzal telik meg a levegő. Ilyenkor állat az ember és elszánt, mert életéért, becsületéért, hazájáért kell küzdenie!

*

Az ütközetnek vége van. Az ellenséget már csak lovasságunk üldözi s mindenütt a „gyülekezőt” fujják a kürtösök. Most már vége a vadságnak, az állati érzés megszűnt s keblünkben újra a résztvevő ember szíve dobog. Ujabb és ujabb megilletődéssel látjuk a nehéz sebesültek hosszú sorát elvitetni előttünk s mikor kíváncsi tekintetünk egy-egy rokonszerűt, vagy testvér ismert fel, szívünkben utat talál a részvét édes melege s kemény katonai arcunkon lassan, észrevétlen végiggördül a — köny.

Thibaldó.

Együtt járunk . . .

Együtt járunk a tavaszban
S szedjük, tépjük a virágot.
Te minden kis bimbót meglátsz,
Én csak téged, téged látlak.

Olyan kedves, oly bájos vagy,
Oly sugaras, olyan gyengéd!
Te vagy itt a legszebb virág,
A legüdebb, a legszendébb.

El-elnézem kedves arcod,
Két szemedet, nagy pilládat;
Mikor ajkad szóra nyílik,
Mintha rózsák nyílnának.

Csak csevegsz és körülöttem
Mind több és több rózsá támad,
Szinte belefáradok, mig
Köztük újra — megtalállak!

Endrédi Sándor

Hős.

Írta: Mányiné Prigl Olga.

A kora őszi alkonyat megülte az utcát. A nyirkos, párás levegőt még sűrűbbé szorították a nagy, sötét fellegok, amelyek mint óriási szürke madarak húzódtak az égbolt egyik szélétől a másikig. Végig az avult deszkakerítéseket kiverte az izzadság, míg a nádtetejű apró házakon nekizöldült a moha. Szorgalmas cseledeleányok az alábullott sárga leveleket szedegették össze. Békéltlenül zörögtek azok a kezük nyomán, hogy meghalni sem engedik őket ott, a tápláló törzs, az édes anya ölén.

Egy nyulánk szürkefelöltös fiatalember már épen negyedszer tette meg az utat a korhadt palánkok tövére a nyárfákig, amiknek aranyba borult lombgallyai mögött hosszú, fehér udvarház világított, integetett a batáságos, csipkefüggönyös ablakaival. . . A fiatal ember keskeny, hosszukás cipője besüpped a puha ruganyos talajba. Olykor megáll egy percre és fölgyul az arca, hogy aztán megint elborítsa a sápadtság ólomszürke színe. Halántékain gyors tempóban lüktet a zibongó vér, amely szeretne áttörni a halovány bőrre és kiáltani, hangosan kiáltani: oh, szép az élet, élni szeretnék! Megtörli a homlokát, amely hideg és nedves s ujfent megáll, hogy egy mély lélegzetet vehessen. Valami olyan különös érzés fogja el, mintha az a sok szürke felleg, amely fölötté szállong, mind az ő mellére nehezédnek.

Körülötte emberek járnak. Munkából hazatérő férfiak, vállukon szerszámaikkal, asszonyok akik a boltba sietnek. Hajtja őket a család, a

gond. Bizonyára apró, éhes fiókák várják őket otthon, követelő, zsarnok kis teremtések, akikben szintén az életösztön dolgozik, mikor egymás kezéből ragadják ki a enyeret. A kenyeret, amely barna is, száraz is, de jobban izlik az egészséges k's gyomruknak, mint más elkényeztetett gyerekeknek a piskóta. S aztán, ahogy az utolsó falatot lenyelik, hát már alusznak. Egymásra borulva, a vackon. Mindössze egy rongypokróc a takarójuk, pedig az ablak is közel esik hozzájuk s az olcsó üvegen, laza rámaikon befűtől a szél. Az dalol nekik altató nótát Némely kis sápadt arcú gyerekeknek, — mert akad közöttük olyan is, — talán a siri altatóját dudorássza. Letujja, mint a senyvedt gyümölcsöt az ágról és az édes szülei csöndes megnyugvással mondogatják el: jól járt szegény. Bizonyára tudják, hogy az élet nagy tergetege ugyis elsodorta volna . . .

Már esteledett. Az apró ablakokban egymásután gyult ki a világosság. Erős füstszag kóválygott szerteszét a párás levegőben. Egy-két ember botorkált még az utcán, az is csak olyan, akinek sietős volt az utja.

A nyárták mentén a hosszú fehér ház még egyre világított a sötétségben. Az ablakban megjelent néha egy karcsu leány-árnyék, hogy aztán visszahúzódjék megint. Mint a ki vár valakit és hiába várja.

Talán érzi is, hogy két égő szem kíséri minden mozdulatát . . . Es a férfi lelkének is beszélt az imbolygó árnyék. Azt mondta: várlak. Odakint az elmulás szükege, idebent a meleg, a fény, az élet! — Puha kéz fogja simogatni hideg homlokod, édes, biztató tekintet fogja mondani, hogy ez így lesz egy egész életen keresztül. Oh szép, szép az élet, még a haldoklás is szép lehet remelleted!

Már megindul . . . Szíve fölötté a két karikagyűrűt, a mit ott visel már hónapok óta. Azt simogatta az imént is, a mint végighuzta kezét a felöltőjén. Egy-két lépés és ők egymás karjába borulhatnak, aztán hadd jöjjen, a mi jön! — Egyszer ő is boldog lehet, ugyis kevés jutott neki belőle eddig. Azt se tudta, mi a szeretet. Pénzért adták neki a szeretetet.

Az édesapját nem ismerte. Akkor temették, a mikor ő született. Az édesanyjára emlékezett valami nagyon homályosan, de aztán egyszer az is elment. Olykor érzi a hideg kezét s gyerekkori emlékeiben maga előtt látja a nagy ebédlőjük kanda lóját, a hol nyár idején is tűz égett. Mig odakint nyitott a rózsá a kertben. Annak a nagy kastélynak az asszonyai mind ugy fáztak s ugy hagyogatták egymásra ezt a fázósságot. Ő maga is fázott benne, azért került. Esztendőnként egyszer, ha látja. A mikor az édesanyja halála évfordulóján kinyitatta a sírboltot. Egy hétig nem győzi szellőztetni a ruháit olyankor. Az elmulás sorvasztó lehelete kíséri mindenütt, — a fázós asszonyok árnyékai.

Azt mesélik róluk a környékbéli parasztok, hogy elragad róluk ez a betegség. Asszony a férjét, férj az asszonyát rongja meg vele. Egymásra csókolják a sápadtságot.

A falujokban a gyermekek őt is ugy hívják: a jégember. Ujjal mutatnak rá: ott megy a jégember. Egy esztendő múlva talán már arra a pirosarcu leányra is azt fogják mondani s ő is tüzet fog rakatni a családi kandallókban napsugaras nyár közepén. És hiába fognak futni előre. A hideg árnyékok csalják, vonzák, viszik magukkal.

Mintha most is körülötte táncolnának. Fehér ködalakok módjára, miknek uszálya a a végtelenséggel olvad össze. Pillanatonként váltakoznak, amint suhogva, kacagva csufolják őt, hogy meg akar futni a boldogsága elől. Miért? Mindenkinek joga van ahhoz. Hiszen még a pincében nőtt virág is megpróbálja bontogatni, halovány, hulló szirmocskáit. Minek a tépelődés? — Talán már megszűnt az átok, amely végigvonult családjukon s a tüzet mindörökre kioltathatják a családi nagy kandallókban, mint akik sohase fáznak többé! Ugy érzi ujjászületnék erre a gondolatra. Vére nekiszilajodik, örült vágatással kering ereiben, arca ég, pedig csapkodja a hideg eső, amely szép csöndesen megeredt a sötétszürke égből.

És akkor egy vakmerő elhatározás fogamzott meg a lelkében. Hátha az egész éjszakát

idekint töltenél! Dacolva széllal, esővel, megmutatni csak azért is! Ha a próbát kiállja, övé a világ, övé a mindenség, az egészség, az élet!

Az eső csapkodott tovább, egyre sűrűbben. Zörgött, kopogott s hosszú, vékony bárázdában folyt végig a nyárták korhadt derekán. A férfi nem mozdult helyéről. Az ablakot nézte, ahol már rég kialudt a világosság. Cigaretára gyújtott s szitta erősen, a nélkül, hogy tudomása lett volna róla.

Összefonta karját a mellén s igen jól érezte magát ott, a zuhogó esőben. Soha jobban, mint most. Még kacagott is. Ha a doktorkai látnák! Hogy nagyképszerűsödnek. Azok rontottak el kicsi gyerekkora óta. Mindig a háta mögött voltak akkor is.

Mért nem engedték futni a többiekkel, hideg szélben, tüzes napon, dacolva a fergeteggel? — Most talán erős volna és pirosarcu s nem küzködne szerelme a becsületérzéssel, a mikor magához akar kötni valakit egy egész életre. Töprengett: miért ölné meg készakarva azt a viruló leányt is? Ó talán boldog lehetne néhány esztendeig, de ki tudja, minden csókja nyomán nem fakadna-e ezer, meg ezer könny? Oh van idő, amikor szinte gyűlölettel gondol a családjuk fázós asszonyaira és férfiaira, akik mind sápadt, roskadt alakok voltak és mintha nem is lett volna e világon semmi keresni valójuk, siettek elbujni a föld alá . . .

Erős nyilalást érezte a mellében. Ösztönszerűleg bejebb huzta magát a kabátjába, de nem tágitott helyéről. Pedig már fázott is nagyon, majd meg úgy érezte, mintha tűzvörágok sziporkáznának körülötte. Égő rózsák, lázas asszonyarcok, végnélküli hosszú fehér köntösökbe burkolva.

Erős köhögés fogta el, szájára szorította zsebkendőjét, de a derengő felhomályban is meglátta rajta a piros vérfoltokat . . .

Epedés.

*Valami gyötör, kinez, éget,
S úgy szeretném elsirni néked!
Elédbe mégis némán állok,
Mert szavakat rá nem találok.*

*Ha szived együtt érez vélem,
Megtérde szótalan beszédem,
Hogy én elmodjam, nem is várod,
Szemembe nézel, s kitalárod!*

Batta Miklós.

A veres husvét.

Irt: Székely Gyula.

A fiatal tiszteletes vadszölővel befuttatott verandáján gondolataiba temetkezve álldogált a simogató tavaszi napsugárban. A tavaszi napnak olyan a simogatása, mint első tapintásra a bársony: puha, de hideg, lassankint azután felmelegedik. Fürdött a napsugárban öntudatlanul. Husvét szombatja lévén, készült a predikációra.

A fiatal tiszteletes most nyerte meg a tisztességes javadalmu eklézsiát. Ideális gondolkozású volt. Modern eszmékkal telítve foglalá el hivatalát. Nagy, merész elhatározások uralták agyát. Tudta, meg volt róla győződve, hogy nagy sötétséget talál hivei között s ő kötelességének tartá embertársait ebből a sötétségből kiragadni, megkísérli őket felvilágosítani . . .

Temperamentumos, tüzes szónoklatokat tartott vasárnaponként a templomban. Eleinte szép számmal hallgatták. Az újdonság ingerével hatott. S habár a hivek nem is értettek meg minden szavát, áhitattal lesték a szót az ajakáról.

Rövidesen tisztába jött a tiszteletes a helyzettel, mert nőtlen ember léte a falu jegyzőjénél kapott ellátást, ki megösmerteté a viszonyokkal, a néppel, melynél óriási gyökeret vert

a szocializmus rosszul értelmezett és felfogott tanai, melyeket a kóbor agitátorok csepegtettek el vasárnap délutáni szónoklataikkal, mikor üres volt a templom. Ezt a legújabb evangéliumot terjesztette a krajcáros újság, mely kilószámra érkezett a postán. Rettenetes tenorban izgatott a társadalmi rend ellen, uszította az intelligens osztály ellen a népet. A kis faluban nagy volt a gyűlölet a néhány, ugynevezett nadrágos ember iránt, ebben esucosodott ki a falu szocializmusa; azokat ütötték, akik kezük ügyébe estek, akiket elül találtak.

A fiatal tiszteletes elhatározta, hogy a község lakosságát más elvek vallására bírja. Megpróbálja a lehetetlent, ellensúlyozni az időnkint megjelenő szocialista népszónokok munkáját. Szocialis izt akart kölcsönözni beszédjének, mikor ilyen kifejezésekkel élt: — Mindnyájan Isten teremtséi vagyunk. Mindnyájan születünk. Mindnyájunkat egyenlő jogok illetnek meg. A szabadság éppen abban áll, hogy ezekben a jogokban lefektetett kiváltságokban mindannyian részesülhetünk, ha megszerezzük hozzá a kellő előfeltételeket. — Az órában minden kerékre szükség van. A finom kicsi, meg a durva nagy kerékekre egyaránt. Ha csak egy is hiányzik közülök, rosszul működik, vagy megáll az egész szerkezet. A társadalmi életben is szükség van minden tényezőre, így teljes, így egész a társadalom. Minden foglalkozás fontos és hűzágpótló. Nem az a kérdés, nem az a fő dolog, hogy ki mi, hanem hogy ki hogyan tölti be és hogyan végzi el a feladatát, melyet a társadalmi szervezet, az eleven gépezet, számára kijelöl. — Ostoba ember az, arról tesz bizonyosságot, hogy nem tud gondolkozni, aki a másik dolgát, foglalkozását lekicsinyli, semmire sem becsüli anélkül, hogy tisztában lenne a lekicsinyelt semmibevett foglalkozás lényegével, fontosságával. — Csak akkor működik jól a társadalmi szervezet, ha mindenki legjobb akarattal igyekszik a társadalom kereteibe beilleszkedni s a társadalom csak ekkor lesz képes kinek-kinek munkájához képest az igényeit kielégíteni.

Ezek a beszédek másképp hangzottak bár, mint a szocialista néptribunok szónoklásai, annak dacára mély nyomot hagytak a hallgatók lelkén. A magyar ember lelke olyan, mint a vaj, nem fejt az ki semmi ellenállást s ha valaki a szája ize szerint beszél velük, akár önmagát rajzolhatja bele annak lelkébe. De csak az első benyomások iránt ilyen fogékonyak. Azt beveszi örökre és következetes. De jaj annak, aki ellenmondásba keveredik: úgy el nem itéli soha senki, mint a magyar ember. Az élénken megtartja emlékében az egyszer mondottakat s azonnal megcsalva éri magát, ha más alkalommal ugyanazon személytől ellenkező nyilatkozatot hall, vagy viselkedést észlel. Előbb kételkedik és csakhamar megvonja bizalmát az illetőtől. Nehezen lehet azt visszaszerezni. De azután is óvatosan, kételkedően viseltetik az ilyen iránt, fenntartással fogadja a kijelentéseit.

A hivek el-ellátogattak egy ideig a templomba. A fiatal tiszteletes elbizta magát. Ime, meg sem kellett magát erőltetnie és teljes a siker. Dicsekedésképen is hangzott, mikor egy estén a jegyzőkisasszonnyal sétálgatva kijelenté:

— Oh kérem, csak le kell ereszkedni hozzájuk, vakon követik az embert.

. . . A jegyzőkisasszony egészséges, kifejtett leány volt. Természetes a modora, őszinte a beszéde, ment minden rafinériától, erőltettségűtől. A természetességnek meg van az a csodatevő hatalma, hogy közvetlenül hat. A tiszteletes igen szívesen elbeszélgetett, sétálgatott minden mellékgondolat nélkül; sőt azzal sem törődött, ha ez a faluban szóbeszédre ad okot. A tiszteletes okos, művelt fiatalember volt, ki-vel élvezet eszmecserét váltani. Miért fosztotta volna meg önmagát ettől a mindennapi szórakozástól, mikor a tiszteletes is kereste az alkalmat, mikor egyébb, más szórakozás úgy sem kínálkozott. Lassankint megszokták egymást. A megszokást követi a nélkülözhetetlenség. A jegyzőkisasszony kellemes leány volt. A tiszteletes naponként új szépséget, új kiváló tulajdonságot fedezett fel nála. Az ember az érzékeinek rabja: a külső kellem, a lelki jószág megvesztegeti az érzékeket . . .

A tiszteletes ur szerelmes lett, életében először és igazán. A szerelem követelő, az embert teljesen lefoglalja önmagának. A tiszteletes urnál lassankint lohadt az ambíció, veszett az idealizmus, kezdett a népével nem sokat törődni. Az összes működése annyira szorítkozott, hogy elmondta vasárnaponként a predikációt, ez is teher volt rá nézve, robot. A falusi ember köszönését alig fogadta, néha észre sem vette, inkább szórakozottságból, mint büszkeségből. A paraszt pedig megcsóválta a fejét s maga elé dörmögte:

— Már megmelegedett . . .

Szivügyével elfoglalva elhanyagolta tiszteletes ur a hiveit. Amint idejövetelekor sokan, úgy most mindegyre kevesebben jártak a templomba; de ezt a tiszteletes ur észre sem vette . . .

Most azonban kissé megnyugodott volt, mint rendesen, a tavaszi meleg délután békét hozott lelkének s elhatározta, hogy holnap, husvét első napján, olyan predikációt fog tartani, hogy megrikatja az asszonynépet . . .

. . . A tiszta égboltozaton gyönyörűen tündöklött a nap husvét reggelén. A tiszteletes ur kitekintett az utcára nyíló ablakán: ünnepi színt öltött az egész falu. Fehér ruhás leánykák hajadonfővel jöttek-mentek, néhány szál ibolyát tartott kezében mindenik. A fiuk rozmaringos kalappal kísérték őket, pajkosan enyelve a holnapi locsolással fenyegetődtek. Az utca végén éneklő csoport közeledik. Nagy zászlót lenget a szél a menet elején. Hát ezek kik lehetnek, tündök a tiszteletes ur. Hiszen a papisták nem szoktak ilyenkor körmenetet tartani. Bizony nem szűz Máriás lobogó az, de még csak nem is nemzeti színű. Piros, vérpáros, olyan, amilyen a tiszteletes ur arca lett egyszerre . . . A vasuti állomás felé tartott a menet . . . A tiszteletes ur ereiben meghűlt a vér, Mit akarnak ezek husvét első napján!? Sietett megnyugtatni magát:

— Hulljon a férgese! . . .

Eközben lassan ünnepélyesen megkondult a harang. Kellemes mély kongása messze bejárt hegyet, völgyet. Alig kondult utolsó a harang, alig hangzott el az Ur házába hívó szava, messziről megint zengő éneket hozott a szél. A francia forradalmi induló hangja mellett jött vissza az előbb elment csapat. A veres-zászló után büszkén lépdelt két fehérruhás hajadon között egy magyar gunyáju csizmájú alak; kipödrött bajszu, keleti orru mesterlegény, a község háza előtti téren, a templom közvetlen szomszédságában asztal volt számára felállítva, amelyre csakhamar feltermelt és megemelve kalapját, rákezdte:

— Jogot a népnek! . . .

Beszédébe belevágott a harang második hívó szöze. A tiszteletes ur is megjelent a katedraban. De megsemmisülve látta, hogy a rektor uron s az iskolás gyermekeken kívül néhány öreg embert és asszonyt leszámítva, üres volt a nagy templom. A jegyzőkisasszony ott ült a szokott helyén, szívében felháborodott a tömeg szemtelenségén és nagy részvétet érzett a tiszteletes iránt . . .

Az isteni tisztele után sietett is a tiszteletes az egyedüli helyre, hol a borzasztó dologra vigaszt remélt. Kitért, kiadta szive keserűségét:

— Az akasztófára való népbolondító hazátlan bitang! A vakmerő komisz parasztok! . . .

A jegyzőkisasszony fölénytel tette hozzá:

— Nem érdemes velük törődni . . .

Bucusu.

*Hogy az erdőből kijöttem,
Ott láttam a régi lakot,
A rózsám volt előttem,
Nyitotta az ablakot.*

*Mig én csatán forogtam,
Ő más felesége lett,
Bár élném most is ottan
A háborus életet!*

A kapu elébe állva
Bámult pici lánya rám,
Kezem' rátettem áldva,
És arcon csókolám.

Én nem mentem el bucsutlan;
A bükkös adot tanyát,
S kürtömből egyre futtam
Az éjbe a bus danát.

Hajnalba szólt a madárdal,
S ő sirt keservesen;
S én mentem éj s napon által
Nem látom már sohasem!

Radó Antal.

A pótvendég.

Írta: Kacsvinszky Andor.

Hárman indulának sűrű könnyhullatások között el, az 1861. év tavaszán a kies morvaország máskülönbea könyörtelen szegény földdel rendelkező Bjelik községéből szerencsét próbálni.

Mallinyak Diodor fazekas, Piivecek Ottokár hangszeriparos és harmadik társuk Zbujnyik Heribert vadtör készítő és patkányirtó.

Erős, csontos, tagbaszakadt legény volt mind a három. Utjuk főcélja, mint annyi más százezernek Magyarországra. Abban az időben ide amerikáztak mindazok, akik otthon többet voltak, mint a hány darab telt a mindennapi kenyérből. Üres zsebbel, éhes gyomorral indultak utnak a mézzel, tejjel folyó ország felé.

Mallinyak egy nagy lapos fonású hűi kosárral a miben a különféle porcellán utánzatu bögre, csupor és apró ibrikék voltak. Piivecseknél egyéb, mint néhány üllő és a foglalkozására való összes szerszáma mellett egy öreg vedet harmonika volt.

Zbujnyik pedig egy botra akasztva látható jelvényeit tudományának, különféle vadfogó csapdák a farkastörőtől az egér fogóig díszítették széles görbe hátát. Zsebében azonban a másik foglalkozására kétségtelen igazolásul szolgáló teljesen kiszáritott két darab patkány volt elrejtve és pedig mezei, a mely ősszel a mezőről vándorol a kényelmesebb épületek biztonságába, ez vöröses-szürke, a mely állandó lakója az épületeknek és a pusztai nyári kirándulást a biztosabb megélhetéssel soha sem cseréli ki.

Amint a három, megélhetést keresők átlépték az ország határát közös megegyezéssel meg is osztottak a kereset források módzataiban.

Még pedig olyatén képen, hogy az egyik a kire a sorshuzás juttatta az elsőséget — bejárta az egész falut — künálva árujával boldog, boldogtalan a másik kettő ez alatt a falu végén levő kocsmában; ha ez nem volt a község-név- és utmutató táblája árnyékában húzódik meg, még a kereső előjött.

Csak ez után indult a második és így a harmadik a még végre ellátják a falu ama szükségletét a melyjel éppen ők rendelkeztek.

A sorshuzás Mallinyaknak kedvezett első sorban és a kirándulás magas jövedelemhez juttatta, mindjárt első sorban a különféle tejszót csupokért, valamint a tájképes ibrikékért a melyből a jegyzőné teinsasszony és a tisztelendő ur gazdasszonya vettek meg jó csomót.

Chvala Bohu! (Hála Istennek) tért vissza boldog fölkiáltással és mosolygós arccal Mallinyak este tejt vacsorálok téher kenyérrel! mondta cimboráinak, kik nem csekély irigységgel nézték szerencsés társukat. Letette a füre megkönnyebbült kosarát és rágyújtott.

Másod knak indult Zbujnyik a vadtörök és patkány egér fogóval, de szerencsétlenségére a faluban a patkányt nem ismerték egér is kevés akadt ugyan, de azért néhány egyszerű drótfogót mégis eladott.

Harmadik hangszeriparos, akinek mindjárt a kántorék roszdás zongorájánál akadt

több napi munkája, tehát az mindjárt ott is maradt s érzékeny bucsu után a pátrik elváltak.

A két szenvedő cimborá pedig behuzódott a kocsmáros istállójába és kedélyes tej vacsora után az éjjelt boldog horkolásban töltötték, még másnap korán indultak.

A következő faluban ismét sorrendet tartottak és így tovább, még a sors intőkeze megint beleszólt a kettő maradt vándorok ügyébe, és Zbujnyik egy felvidéki vasgyár sodronyszövet osztály műhelyében nem ragadt, így tehát Mallinyak maradt egyedül a vándoruton.

Minden évben friss edényért haza-haza látogatott utóbb már raktárt is tartott és úgy látszik vállalata élet képes volt, mert annyira vitt, hogy könnyű kocsit és egy lovat tudott szerezni, a melyjel könnyebben és nagyobb kiterjesztett mérvben folytathatta jövedelmező üzletét.

Föltétlen élelmességére vall a zene szeretet mellett ama berendezkedése is, hogy jövedelme fölöslegét egy verkli vagyis miként abban az időben nevezték, széttel dolgozó forgató ladás muzsika beszerzésére fordította.

Emez élelmesség abban nyilvánult, hogy a falukon midőn egy új ház elkészült, a szobák földjének a kelető preparálását verkli szó mellett gyorsan és olcsón, de mulatságosan is úgy csinálta, hogy összehívatta a paraszt gazda összes szomszédait, lányokat, fiukat és a sarogjában levő verkit leemelve a pitvarban felállította és egy forint bértért a verki bájos hangjai mellett megkezdették a döngölő táncot! Ő pedig izzadásig forgatta a ladás muzsikát és ebben természetesen sseh kiadás és szellemben két magyar csárdás is helyet talált, a melyet egyformán lehet lassu avagy friss csárdásnak táncoltatni, amint a verkit lassabban vagy sebesebben forgatta.

A két kinszenvedésre ítelt magyar nótá egyike a lassu »Kinek nincsen szeretője babája« a másik pedig a friss »Cse bogár nye bogár sárga cserebogár«.

A két dalt feliskapták a morva verkli technikuskok, hogy később majduem mindeaféle verki ékeskedett vele. De utóbb még a csehlányok is Uram bocsás! pengették még pedig hárfán! Ha a döngölő tánc mellett meg a verki külön díjában ebéd és egy pár pohár karcos is járt ki, akkor Mallinyak felül fizetés hálájából szünet közben Ernáui vagy Trobadur olasz opera részleteket is csavargatót ki a verkliből, a hangnemek megfelelő érelemlénylányításokkal kísérve a lágy dallamot, fájdalommas arckifejezéssel, nyakát jobbra hajtva, szemével esdő tekintetet vetve a padlásra, ha pedig élénk ütemű részlet következett kedélyes vigyorgásba tört ki, ballábát magasra emelve gyors tempóban verte a taktust. Szóval a döngölő táncot Mallinyak annyira divatba hozta, hogy már a csüröket építő parasztgazdák a csür földjének ledöngöléséhez föltétlen Mallinyakot szerződtek, amely miként ma is láthatni hegyvidéken, a takarmány és szalmás életnemű raktára lévén, mint nagyobb épülethez már a sógorság, komaság kevés volt mindkét nembeli iskolás gyerekek csütörtöki mutságán is fel kellett használni. Ezért már magasabb díj járt, három ezüst forint és ebéd.

Hogy Mallinyak eme nem közönséges vállalkozásra való esze, még hagyományainkban is szereplő egy Erdélyben mai napig is divatos táncnemet honosított meg, azt hiszem, hogy eszeágában sem volt, hogy történelmi alak is legyen hazánkban, pedig egyenesen az ő működésének az örök következménye a Csürdöngölő tánc.

A tudósok sok vita után még mai napig is kutatják, mely nemzeti mozzanat volt szülőanyja a Csürdöngölő táncnak! . . . Így vagyok ama kellemes helyzetben, mint döntök föl hívni a tudósok figyelmét Mallinyakra, mint kétségen kívül levő bebizonyított eredményre, hogy a fenti Csürdöngölő székei nemzeti tánc legkevésbé sem, miként vita tárgya a hunn és előidőkből hanem Mallinyak morvafazekas élelmességéből származik és öröködött meg!! . . .

Minden fejlődik, később a csür döngöléshez már cigány muzsikát is alkalmaztak, mivel Mallinyak egy szál verklije a körszükségletnek többé már meg nem felelt.

De meg végre már két ló sem birta az ibriket meg a bögrét, olyan kelendősége, volt az ócska kék strinflí is teli volt már bankóval, gondolkodóba esett Mallinyak, hogy mégis jobb lesz itt megragadni, mint morvában zabkenyert meg krumplit zabalnyi.

Beházasodott Turon egy módosabb telkes gazda családjába, feleségül vevén egy fiatalos özvegy ánygikát.

Természetes ezután a verkli többé nem szerepelt de ki is szolgált a vén hű jószág, különben is már csak minden harmadik hangot adta, közbe-közbe hang helyett sissentett egyet-egyét, eladni nem lehetett, így a szerkezetet kivéve, tojás tartó lédának a padra került! Sic transit gloria! . . .

Mallinyakot morva élelmessége itt sem hagyta cserben. A falu alatti kenderföldhől felesége hozományául neki jutott kenderföldi részen téglá és cserép égetőt építtetett, a mely oly dus jövedelmet adott, hogy nem zokára egymásután vette meg a szomszéd földeket, legszebb lovakon járt ki a községből. Irigykedve is mondták a falusiak.

— No né má, a feki a slovákját, még külömb lova lesz má neki, mint a magunké is.

— Hát komán tudja kend, a példaszó is aszongya »Fogadd bé a tótot kivér a házadó!« hát itt is ugy van!

Ilyen és ehez hasonló irigy megjegyzések kísérték Mallinyakot. Hiába magyarosította meg a nevét is a magyarhangzású Maldényire mégis a rossz slovak maradt a falu előtt.

A vagyon azonban, a paraszt szemében az egyetlen tekintély, folyton gyarapodott és csendesen Mallinyak minden falusi tisztségbe belekerült.

Házás élete meglehetősen jó rendben folydogált, az ég is hozzájárult, két szép leánygyermekkel áldotta meg a morva magyar egybekelést.

Epen abban összpontosul az egész belső-külső familia szorgoskodása, hogy a nagyobbik leány Zuzsa férjhez készül, a lakodalmi értesítőket nagykiterjedésben már el is küldték, a hívott vendégek száma közel jár a százhoz már a lakzi napja is ki van tűzve.

A falu előkelőségének egyik tagja egy fiatal gazdálkodó, Barázdos Menyhért jegyezte el Zuzsát és amilyen csendes volt az eljegyzés, ellenkezőleg világra szóló lakodalmat szándékoznak a két portán tartani az örömszülőknél.

Az egyik portán az uri népek, a főszolgabírótól a tanítóig. A másik portán a meghívott paraszt, alsóbb népség talál szives látást.

De nézzük a készülődést. A Zuzsa leány pajtásai a csiga-tészta készítest vagy tizen már megkezdették, a rengeteg áldozatra szánt borju, süldő, malac, bárány, apró jószág, egybegyűjtve várja végóráját.

Mallinyak (csak így nevezzük továbbra is) a család feje a levelezéssel van elfoglalva, minden postajarat egy csomó levelet hoz, kik jönnek, kik nem jöhetnek, — meg az őshazából is érkezett két rokon kik négy nappal előbb érkezvén a készülődésekben is részt vettek, nem kis ámulatba ejtvén a túriakat turószacskó alakú csikos strinflí fővegekkel a mi még gnyulódásra is adott alkalmat, mert egy suhanclegény ismerkedés szempontjából az atyaliakat így szólítja meg:

— Furcsa viselet van kendteknél bátya! a fejkön hordják azt, amit mi a lábunk ikrájára huzunk, hogy ne szurja a guzdin! . . .

— Te vadj ed szomár páráiom menni kell tofább Tyománál maj látsz te is más vilák!

Ezzel a lefőzéssel meg volt az ismeretség. A gazda a ki a sok levélbonogatás után leverten jött elő; szomoruan látta, hogy a kikre ő mint megtisztelő vendégekre számított vagy egy, vagy más okból nem jönnek, mit csináljon a rengeteg eledellel a mi már készen várja a sütest, főzést!

Rajtal a hiányt pótolni és sürgönyileg azon ismerőseit a kiket tudatván az eljegyzésről, a lakodalomra hívni semmi szándéka nem volt, vagyis pótvendégeket.

Ez utóbbi rangtöközötbe tartozott az egykori utitárs Zbujnyik Heribert is ki a vasgyárból kiválva, a saját találmányu takaréktűzhely készítésével foglalkozik egy felvidéki városban, a ki ugyan nem magyarosította a nevét meg,

de a nép fordította Bornyik-ra, minthogy másik keresztnéve Pál volt, hát a berregő nevét is elhagyták és így Zbujnyik Herribertből Bornyik Pál lett. Szülőföldjéről hozott erényeiből csak annyit hagyott el, hogy a sört nem itta, de annál több bort és hatalmas étvágyát tőle telhetőleg fejlesztette. Különböző örömmel jelezte, hogy a lakodalmon ott lesz. Plivecsek eltűnt nem tudtak róla.

Bornyik meg is érkezett idejében. A lakodalmi nép összegyűlt hatalmas nászmenetben hőmpölygő két cigány bandával a templom felé, (anyakönyvi esketés nem volt még akkor.)

A bokrátság botokkal ellátott vőfélyek nyitották meg a menetet, utánna az ifjuság a vőlegény nyel, ezek után tisztes távolban a vőlegény és menyasszony násznagyai, kezükben egy-egy két literes üvegbor, rajta a fonott kalácsal, azután az örömapák és rokonság, végre a nyoszolyólányok, asszonyok körében a menyasszonnyal; örömannyák, rokonok és asszony vendégek soraival, végül a cigány előtt a kis vőfélyek a menyasszony selyemkedőjéből csinált két zászlóval, legutoljára a cigánybanda és bámészködő idegenek.

Az esketés után az ujpár elöl a zászló alatt és a hozzátartozók valamennyien egytömegben a lakodalmi házhoz, hol kezdetét vette az ebéd.

Ne kíváncsiskodjunk, mi volt az ebéd, már az előkészületből sejthetjük, hogy a rengeteg eledelből még a szalonnába pólyázott nyárson sült kappan sem hiányzott. Minden tál étel nagy sürgés-forgással lett feladva, a nagyvőfély ősi szokások szerint, minden tálhoz, melyet behozott egy vers elmondását fűzte, amely versek az alkalmi falusi költészetnek valódi himes virágai voltak, például a csőröge feltalálásához a következő étvágykészítő verset mondta:

Itt vagyok ez tálban
Nem tom mi a neve
Furcsa egy étke ez,
Mert nincs ennek leve.
Ugy néz ez ki, mint egy
Görbehátú teve
Tessenek, lássanak
Hát hozzá eleve!!

A jó eledel és italok fogyasztása közben, miat már ez természetes, a kedély hullámai is mind magasabb, magasabba csapongtak.

Bornyik Pál a pátri, úgy neki eredt az evésnek, hogy asztalszomszédjaiban is bámulatott keltett.

— No komám a hasa mindenit ez két hétre veri tele magát itten, sugja szomszédjának az egyik asztaltárs.

— Se baj komám hadd tudja meg, mi a magyar vendégség mondta a másik.

Bornyik pedig hatalmas gyomrán még hatalmasabb tenyerével végig klavirozva, a nadrágszija csattjánál végezett kémlelő tapintást, megtudandó, mivel már négyszer eresztett a nadrágszija, lehet-e még veszély nélkül bővíteni az ezzel kapcsolatos tápfelvétel jóieső keresztül vitelére. Behorpadt orra, széthuzott szája és ráncokba gyüremlett holdvilág képe árulták el egy bájos mosolylyal, hogy még 3 tyuk van.

Igyekezett is mindjárt kettőt eresztetni egyszerre a szíjjon. Amint ezt véghez vitte, hoz-

zák be a tótkáposztás haluskát! A káposztás haluska elé azért tettem a tót jelzőt, mert ez a szláv népeknek épen olyan különleges nemzeti eledele, mint az örménynek a kecskehus, vagy az oláhoknak a palacsinta.

Mallinyák a házigazda, a rokonai és saját részére is mint külön kedvenc ételét készítette e kivételes alkalomra.

Ne tessék gondolni, hogy ez a mi káposztás haluskánk?! a világot sem!

A tót káposztás haluska áll kanállal szagot krumpilis haluska és savanyu hordós-káposzta keverékéből.

Amint Bornyik Pál az eledelt meglátta, mindenről megfeledkezve, ostyasütő tenyerét összecsapva kiáltott föl önkénytelenül:

— Aj-jaj Bozse moj! haluski od nasebo Krajinu!! (A mi nemzeti haluskánk!)

Hogy tovább miként kezelte azt, egyszerűen leírni nem lehet. Gyöngye hasonlat, hogy a krokodilus mereszhet olyan szemeket, mikor egy másik krokodilt el nyel, mint Bornyik egy-egy haluska tömb eltüntetésénél!

Amidőn a vacsorának vége közeledett, az utóbb hívott, tehát pótvendégek, élükön Bornyik Pállal egy karikába verődtek, megkezdődött a parázs ivás.

Elsőször felköszöntők kíséretében, azután pedig borban értelmezve! A turikertek leve oly kelendőségnek soha sem örvendett, mint ez alkalommal, egyik hordó a másik után kondult meg.

A kisvőfély alig bírta hordani, különösen amikor a négy morva összekerült Mallinyák a két rokon, meg Bornyik.

Már nem csak hogy az utolsó lyukat a szíjjon igénybe vette, hanem még tovább is eresztett rajta.

A lakodalmi nép túli része el is mondta. — Emlékszik kend komám, hogy 860 ban még a láb is kiszáradt a hátárunkon, de az se nyelte ugy a vizet esőkor, mint ezek a tótok a bort! . . .

— Hiába komám nyelhetik, mert van miből! Az apám azt mondta, hogy tud meg fiam, a jó mód még a kéményt is meggörbiti.

A tárc a másik portán folyt, hová a menyasszony bucsuztatására éjtél előtt az ur vendégek is átszállingóztak.

A nagy vőfély köteles tisztéhez képest torkát többször megköszörülve, belekezdett a selejtes rimekkel szaturált bucsuztató versébe a menyasszonyt a leánybarátnőitől ekképen:

Kedves lánypajtásim
Veletek nem léztek,
Veletek egy tálból
Pecsenyét nem éztek!
Mint ahogy az galamb
Elszál az párjával,
Ugy elszállok én is
Guzsajjal, párnámmal!
Várak benneteket
Kik pártában vagytok,
A jövő farsangon
Tudom hogy megfogytok!

Erre a cigány tust huz falrengető éljenzés között, a menyasszonynak pedig kötelessége sirni-rini, akár tud, akár nem és sorba csókolni az összes barátnőit, a nyoszolyó leányokon kezdve.

Még az örömszülők sem maradtak könny nélkül, mert az utolsó csók a leány szüleit a fogadó csók pedig a vőlegény szüleinek a kötelessége.

Csak Bornyik Pál nem látott semmit a menyasszony bucsujából, ő ott maradt az egyik bandával, a poharat kicsinek tartván, a zöld órasból (kancsó) hőrpölgötve tanította a cigányt.

Széles jó kedvében, nemzeti alapra helyezkedve hol futyulással, hol recsegő hangjával oktatta a barna népet, míg végre sikerült, melyhez hatalmas puffantásokkal az asztalra adta az ütenyt az ő nótájához, mely eredetiben így szól:

„Podj za bucski podj za krak
Chto viskocsi bugye chlap.“

Es midőn vagy ötvenszer elhuzatta, épen pihenőt szándékozott tartani, kikiált a konyhába.

— Hát nem iszi velem senki.

Éppen ekkor lépett be Mallinyák a többi rokonnal és barátal. Bornyik Pál a kapatos ember ölelésével csimpaszkodott a nyakába és gyermekkori becézgető nevén szólította meg, Moj lubi Drodókám szomjas vágyom senki nem iszi velem — Isten áldjon meg! Jót huzott a zöld órasból.

— A te Zbujnyik pajtasod egy olyan ember meg van, a kit pótolni nyem lehet, ha ha? hm! . . .

A pityókos ember ömlengő szeretetével vonta magához a házigazdát és olyan borgózós csókot nyomott a képére, mint egy turós lángos utána széles jókedvében jobb kezét fölemelve tapir talpakhoz hasonló tenyerével rá vág az asztalra és recsegős bődülettel rá ordítja a cigányra, az obligát nemzeti nótát, a melyet a barna fiuk nyomban utána dörzsöltek:

„Maj elmenyunk maj elmenyunk
Bisztricára banyaszna
Vagy valami zurasagho'
Kondásnak vagy bojtárnak
Hely szegény tót legin
Mindig krumpit zabalnyi!“

Temetés.

A hangos utcán, néma gyászmenetbe
Bus nép közelg, egy ifju lányt temetve;
A koporsó körött csuklyás csapat
Mormolja halkan a zsoltárokat.

A szép halottat rózsaszinre festve
Fáklyájuk föld felé vagy on eszrtve,
Mutatva mintegy: ott van az a hely,
Hová leszáll az árvult porhüvely.

De bár a láng alábocsátva ég is,
Mindegyre feltörekszik nyelve mégis
Mint szív, mely sujsd le bár a föld felé
Mégis csak fölfelé tör, fölfelé!

Radó Antal.

